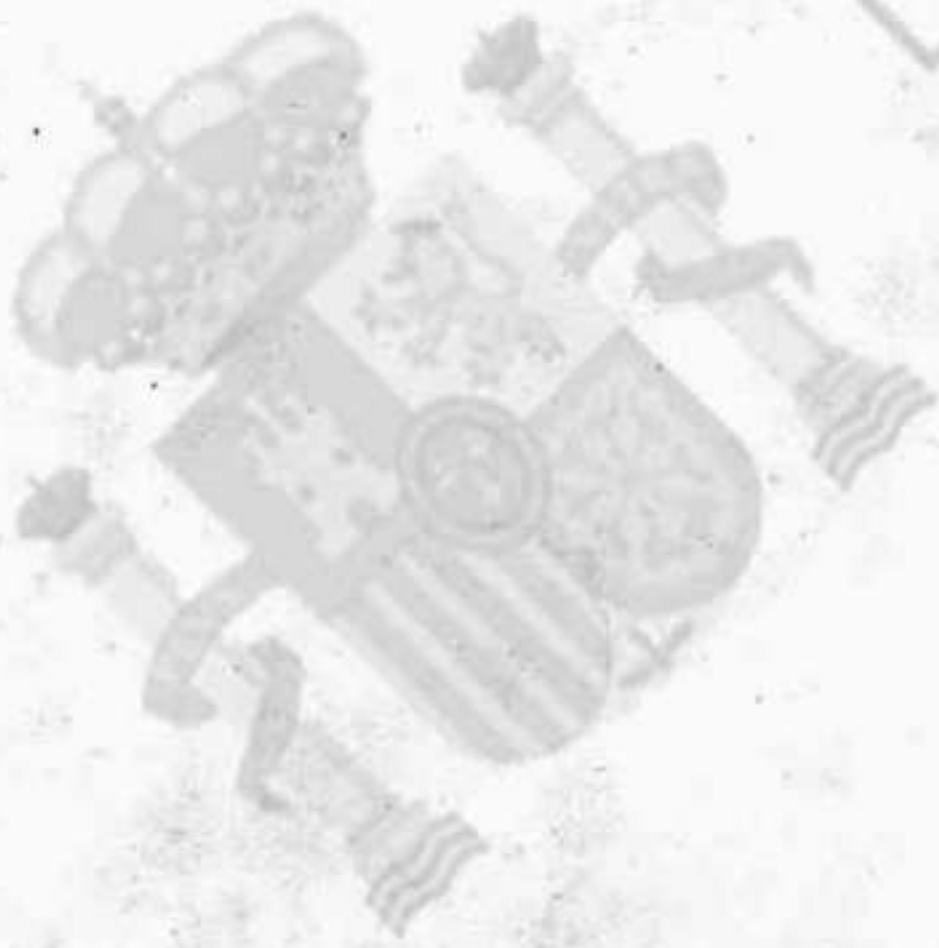

MINISTERIO DE CULTURA

LA RENAIXENSA

MINISTERIO
DE CULTURA

LA RENAIXENSA

REVISTA CATALANA

ADMINISTRACIÓ Y REDACCIÓ

Carrer de la Portaferrisa, 18, baixos.

BARCELONA.

Lemo. Serra dib.

GOMEZ S^o

MINISTERIO
DE CULTURA

TAULA

Pág.	Pág.
ALSIUS, PERE.	BARTRINA JOAQUIM.
Las aguas sulfurosas fredas 34	Nit de Amor. 285
ARTEAGA, VICENS.	BELL-LLOCH, MARÍA DE.
Per ella. 290	Nadal en Montmany. 25, 97
AULESTIA, ANTONI.	BLANCH, ADOLF.
Quadros de historia catalana. 9, 89, 171, 249, 334	Lo vell de la montanya.. . . . 59
Moviment literari catalá. 395	BOFARULL, ANTONI.
A. P.	La rutina y l' exclusivisme. 3
L' hereu. 352, 403	BOTET Y SISÓ, JOAQUIM.
A. y P., A.	Comentaris.. 81
Bibliografía.. 156	B. y S., J.
BALAGUER Y MERINO, ANDREU.	Bibliografía.. 386
Bibliografía. 153, 467, 470	CABANYES, LLORENS.
Recorts íntims devant la tom- ba del M. I. Doctor D. Esta- nislau Reynals y Rabassa. 243	Contesa. 381
BALARI Y JOVANY, JOSEPH.	CALVET, DAMÁS.
Recorts de Tiberi á Capri.. . . . 420	A Fortuny. , 453
BARÓ, TEODORO.	COCA, EMILI.
La Guineu y l' Erissó. 456	Anacreóntica: 216
	Lo que diu lo vent. 379

La Renaixensa

	Pág.		Pág.
CONSISTORI DELS JOCHS FLORALS.		M.	
Cartell.	66, 158	Bibliografia.. . . .	463
Llista de composicions.. . . .	241		
FITER É INGLÉS, JOSEPH.		O. SOLLERS.	
Degradació de un subdiaca en lo Born de Barcelona.	169	Correspondencia.	257
FRANCO, ENRICH.		PAGÉS DE PUIG, ANICET DE.	
* * *	385	Cas veritable.	141
GENER, POMPEYO.		PASTOR Y AICART, JOAN B.	
Los fills del Iran.	38, 116	En lo cor..	63
GINEBREDÀ, RICART.		PAU, FRANCISCO MANEL.	
La conservació dels fruyts. 273,	362	Tres diás de matrimoni.	280
GRAHIT, EMILI.		PELLICER, JOSEPH M.	
Exposició de poesías.	181	Novas aclaracions relatives á la tomba bisoma de Jofre lo Pelós.	323
MARTÍ Y FOLGUERA, JOSEPH.		PIROZZINI, FELIP.	
Epissodi de la meva vida ínti- ma.	121	Tortosa deslliurada.	143
MASFERRER, FRANCISCO.		La Orgia..	451
Bibliografia..	458	PONS Y MASSAVEU, JOAN.	
MASPONS Y LABRÓS, FRANCISCO.		A un castell feudal.	62
Los justos hereus.	50	La professó..	289
Lo convent de Jesús.. . . .	344	Mon carré.	437
MATHEU, FRANCISCO.		PUIGGARÍ, JOSEPH.	
La cansó de la espiga.	66	Festas públicas en Barcelona.	107
MOLINS, ANTONI.		Una corona ben merescuda. . .	205
A la memoria del poeta catalá Felip Pirozzini y Martí.	453	P.	
		Los concerts de Euterpe.	449
		REDACCIÓ, LA.	
		A nostres lectors.	I

Taula

	Pág.		Pág.
RENYÉ, FREDERICH.		TOBELLA, FRANCISCO X.	
Odes de Anacreont.	454	Un estudi agrícola important.	133
		Alto sava.	431
RIERA Y BERTRAN, JOAQUIM.		UBACH Y VINYETA, FRANCESCH.	
Gelosia.	65	En un bano.	65
Progrés dels Jochs Florals.	165	A Montalegre.	212
		Remitit.	472
R.			
Teatro Catalá,.	149, a17	VILANOVA, EMILI.	
		Gitanesca.	371
SALARICH, JOAQUIM.		ANONIMS.	
Lo liri de Vespella.	189, 259	Novas.	69, 160, 226, 310, 391, 475
		Bibliografía.	298, 470
SARDÁ, JOAN.			
Bibliografía.	221, 292		

MINISTERIO
DE CULTURA

A NOSTRES LECTORS

SON passats cinch anys desde que començarem ab mes fé y entussiasme que medis literaris la publicació d' aquesta Revista, y en las primeras paraulas qu' als catalanistas en general allavors dirigirem s' hi manifestava nostre ferm propòsit de portarla avant á despit de totas las contrarietats y confiant en que algun dia havian de veures satisfetas nostras aspiracions, fent de la present publicació lo camp neutral ahont vingués á manifestarse per medi de la llengua catalana tota la activitat intelectual de nostre pays.

Avuy que la distancia del camí recorregut pot haver mostrat als amants de la terra tota la constancia de nostres propòsits, no tenim mes que dir, al iniciar lo sisé any de la publicació de LA RENAIXENSA, que en res aquells han cambiat.

La circumstancia de ocupar-se també preferentment aquesta publicació del avens del art en nostra pàtria, qual despertament ha coincidit ab la de las lletras catalanas, nos ha mogut á posar especial esment en las condicions materials de la Revista, las que han anat millorant gradualment fins al present any en que, no perdonant sacrifici de cap mena y disposant d' una tipografia elzeviriana enterament nova y d' un variat surtit de vinyetas fetas expressament, ensemps que millorant lo paper, podém oferirla del modo que veurán nostres subscriptors per lo present número.

Al termenar aquestas curtas ratllas restans sols pregar als escriptors catalans que han colborat en la nostra publicació continuen afavorintnos ab sos interessants trevalls y als que fins ara no ho han fet oferirlos coralment las planas de LA RENAIXENSA que com sempre estarán obertas pera tots los que s' interessan pe 'l progrés moral y material de nostra patria.

LA RUTINA Y L' ESCLUSIVISME

ESTUDIS HISTORICHS

QUANT una nació viu ab son nom desde sigles, sa història comunment dóna compte no sols dels fets generals que á tota ella corresponen, sinó fins de epissodis y fets secundaris que, com la tradiceió oral, passen de boca en boca, y no pót omitirlos l' historiador perque ajudan á caracterisar la fesomia de la rassa que 'ls executa, y á mantenir viu lo foch patri, que es lo llas mes ferm de fraternitat entre 'ls fills de cualsevol nació, gran ó petita. L' habitant de la part de Llevant sap lo que féu un héroe de la part de Ponent, lo vell de Ponent conta á sos nèts una glória ó una desgracia que presenciá, en sa juventut, á la part de Mitjdia, y un viatjador de Mitjdia admira las costums de las terras del Nort, que per primera volta ha visitat, mes tan sols notant y contant la diferéncia que hi troba ab las própias, jamay ridiculisantlas. Ditxosa la pátria en que

tots són de tots, en que l' esperit es un mateix, y en que 'l goig dels fets es sentit ab igualtat per uns y per altres!

Pero, en una nació nova, ó millor, en una nació formada de moltes nacions vellas, que cada una té sa fesomia y sos recorts, per mes que 's fassa, no pot evitarse la indiferencia, quant menos, entre unas y altres pera saber las glorias antigas respectivas, y sols la historia, es á dir, la historia general de la nació nova y gran podria curar lo mal, si en lloch de ser, com es moltes vegadas, continuació de la particular de una sola nació vella, s' inspirás, en lo que toca al passat, en l' esperit y en l' interés de totes y de cada una.

Fácil es compendrer que parlam de Espanya, y ja que los catalans y demás naturals de las diversas rasses que formaren nacionalitat en lo antich no tenim mes remey que ser espanyols, vejám que ha fet y ha deixat de fer la historia desde que existeix la nació nova pera que 'l fruyt del nou agermanament sia en profit de tots.

Si la unitat nacional ha de consistir en conformarse totes las voluntats ab la que s' ostente mes poderosa; si la obediencia y 'l silenci dels extrems ha de significar que sols s' ha de admetrer com á propia y perfecta la influencia que 's manté en lo punt mes céntrich y preponderant; no s' lamente cap antiga nacionalitat, ni 's gose cap capital de provincia en la esperansa que sente per sas forsas de fer reviurer son passat, ja que, á dominar tan absolut sistema, no hauria de adoptarse com á verdaderament nacional lo bo, sia allá ahont vulla que existís, sinó que seguiria senyalantse sols com bo lo únich que la rutina y l' exclusivisme poguessen sancionar per algun temps com á superior ó comú á tota Espanya.

Al descubrir nostre temor—démli aquest nom—no venim á plorar per la menor consideració que meresca una capital respecte de altra ó de la cort, ab tot y las qualitats especials per que s' distingisca: la nostra arma apunta mes alt, va á ferir al mitj del sistema abans suposat, per recordar que en las manifestacions de gloria co-

muna Espanyola, per espay de tres sigles, sempre han tingut preferencia los mateixos fets; que, en las civils guerras, durant los dits sigles, historiadors servils han contat la historia del vensut de una manera cruel, prenent despres sas narracions com á veritat evangélica alguns dels historiadors generals; que existeixen, per desgracia, adagis molt sabuts ab que 's ridiculisan determinadas provincias, regions ó costums; y que, fins en lo teatre, pera dibuixar un personatge ridícul, s' acut sempre á una determinada rassa, que fa sempre 'l paper del gascó entre francesos. La historia, ja havem dit, fóra la que deuria haver donat exemple ajudant á curar lo mal, y per mes que hi haja honrosas excepcions, entre 'ls historiadors, sobre tot los dels últims temps, no sempre han deixat de guiar la ploma l' exclusivisme y la rutina.

Quant dihem historia, no volem solament emplear tal paraula baix la mes comuna accepció, sinó baix lo punt de vista de ensenyansa y guia pera fomentar lo verdader esperit nacional: aludim, anomenantla, als medis comuns de adquirir lo coneixement histórich y de propagarlos; al esfors dels professors pera infundir á sos deixebles un verdader amor á quant sia espanyol, sens mirar diferencia de territoris; al despreniment dels escritors y artistas en adoptar, pera sas obras, los assumptos de alt interés y honra, per mes que hajan de semblar aquests com á desconeguts ó nous en lo punt ahont los sia á aquells mes profitós de véurer, pus si la historia general es la que ha de contribuir á fomentar la unitat y á fecundisar l' esperit nacional, per tals medis es com millor déu conseguirse, y per tal camí com pot anarse desterrant lo caduch sistema á que abans nos referirem.

Si, al indicar aquesta idea, deguessem presentarnos com uns envejosos sense rahó; si la historia de las regions olvidadas ó postergadas, quant se celebran las glorias nacionals, fos pobre y confusa, podrian ab motiu, los que fossen rutinaris y exclusivistas, ostentar com suprem lo que tots haguessen de reconeixer com á millor, y la sim-

ple comparació de uns quadros ab altres bastaria pera que 'ls menos dignes fessem esforços pera olvidar lo nostre, ans que deixarli fer un paper mesquí y secundari, així com accepta y venera 'l conquistat las lleys del conquistador, que, ab sa grandesa, ha mudat enterament la antiga fas de un pahis, esborrant lo passat y obrint un camí pera arrelar allí una altra nacionalitat.

Pero lluny de ser pobre y confusa la historia dels postergats, de Catalunya per exemple, y ab ella la de tota la corona d' Aragó, té, ans bé, las tres circunstancias de que mes se podria envaneixer la nació mes antiga y robusta, pus son conegudas y claras sas llargas genealogias, van sos fets, grans y admirables, agermanats á la volta ab sanas y francas costums, y son sos depósitos diplomátichs los mes abundants y antichs de tota Espanya, rahó tal vegada perque tampoch es escás lo número de nostras crónicas y dels treballs histórichs particulars á que s' han dedicat, en tots sigles, los laboriosos fills de aquesta terra.

¿ Per qué, donchs, l' Espanyol que 's dedique al estudi de la historia, pera aumentar així l' amor que crega sentir en benefici de la patria general, no ha de buscar, ab lo mateix empenyo y ab igual afició, las figuras que ressaltan en cada historia particular, que las del territori á que perteneix la genealogia, única que sol estudiarse? ¿ Per qué, lo mateix que se estudian las dinastias Lleonesa y Castellana, fins á la unió dels regnes, y 's fa gala per tot de saber qui era 'l Cid, no han de estudiarse, per medi de un bon sistema genealógich, de que Espanya careix, las successions dels Sanxos y Garcias de Navarra, dels Berenguers de Barcelona, dels Peres y Jaumes de Aragó y dels Laras de Viscaya? No deixarian de trobarse també, entre aquests soberans, heroes y personatjes de gran talla, y 'l que, ab noble esperit, arribás á detenirse devant de sos fets, no podria menos de lamentarse, com nosaltres, de que no es precisament lo bo y millor lo únich ó mes preferit que 's té la costum de propagar. Al con-

templar á un Andeca, personatge molt espanyol, que caracterisa la independència dels vascons; davant del Gran Conquistador Aragonés, qual espasa fou la que mes impuls doná pera sacudir lo domini dels alarbs que subjugavan á Espanya; davant del brill enlluernador que despedeixen las antigas lleys municipals, ó, mes bé, davant lo resplandor ab que s' anteposa á la llum dels sigles moderns la antiga llibertat del poble catalá, no hi hauria pit espanyol que no regonegués la necessitat de tals contemplacions pera fomentar un estudi que fos verdaderament general de la historia de Espanya, y, sobre tot, que no descobrís en lo resultat un dels millors medis pera agermanar á tots los Espanyols, desterrant així las influencias exclusivistas.

Ni exclusivistas ni ambiciosos crehem ser quant així parlam: justifiquen nostra veu las publicacions de certas obras, en las que, ab zel y entusiasme, han donat á coneixer varios fills de la terra catalana las bellesas artísticas de altrás provincias; los triunfos académichs ab que altres han acreditat sa aptitut pera ensenyar fins la llengua de Castella y sa literatura en las aulas de las universitats castellanas; y, finalment, la mira que s' ha guardat sempre, lo mateix per part dels periódichs, com per las corporacions literarias, de lo que 'ls Jochs Florals ne son bon exemple, en no ofendre l' amor propi dels espanyols en general, ó dels naturals de las diversas comarcas que componen la actual nació, però que tenen altrás costums, altra parla y altra historia, diversas de las que 'ls catalans tenim. Si així no ho fan tots, si 's conservan las antipatias provincials, si cada hu no 's gosa en la obra de son vehí y no la mira com á pròpia, la nació actual podrà tenir la cara de nació, però may ne tindrà 'l cor, y alló tan bonich que diuhen del esperit nacional, que tantas empresas acomet y tantas heroicitats engendra, no será may mes que una flamarada de estopa.

Lo desitj de que tots vullan lo de tots, y de que, apart

de la història escrita, se 'n fomenta una altra ab la il·lustració general, á la que deuen ajudar lo bon gust y 'l patriotisme de quants se regositjan en lo que es gran y es bo en qualsevol dels extrems de Espanya, es lo que 'ns ha animat, á nosaltres que som espanyols per lo mateix que som catalans, pera expressarnos tal volta ab mes forsa de lo que haurian fet altres en aquest punt. Res de impròpia te la manifestació de aquest desitj per boca de qui tant estima la historia, tant se preia de ser espanyol, y á tantíssima honra, may cambiable, te lo ser catalá, ja que pera un catalá la franquesa ha de ser ans de tot, y pera consignar veritats lo llament es inútil y la súplica ridícula.

Per nostra part sols nos queda un càrrech que cumplir, després de haver donat lo bon consell als que no son de Catalunya, y es, esforsarnos en fomentar la afició á tot lo nostre, á propagar tot lo que tinga relació ab las grandesas de que tant abunda nostra gloriosa historia, purgant á esta de totas sas fábulas, pseudo-tradicions é invencions fantásticas, y fent guerra á mort als que tan mala herba cultivan, als transformadors, plagiaris sens judici y á quants treballen pera tráurer de son lloch la hermosa imatge de la veritat.

Lo que nosaltres cumplim y aconsellam de fer, fássaho cada extrem de Espanya ab sa pròpia historia, y resultant una il·lustració y un coneixement general, mútua será la afició, y general será també la historia pera tots, així com será verdadera y robusta la unitat que tant se demana, si es que la moderna nació vol avansar, com á tal, per lo camí del veritable progrés.

ANTONI DE BOFARULL.

QUADROS
DE
HISTORIA CATALANA

(SEGLE XVIII)

TREBALL PREMIAT AB LA JOYA OFERTA PER
LA JOVE CATALUNYA EN LOS JOCHS FLORALS DE 1874

El veritat sia dita com sen deu a histo-
ria; quen ha desser verge, e molt pura,
e molt neta d' infeeltat e de mentida.

Boades.

I

(1701)

mitjans de Juliol del any 1701, los Magnífichs y honorables Concellers de la Ciutat de Barcelona reberen una molt important carta reyal, en que S. M. D. Felip V los comunicava son proposit de passar á aquella, pera tenir Corts als catalans en lo convent de Sant Francesch, y rebre á sa esposa la jove primpcesa Maria Gabriela de Saboya.

Promptement s' estengueren aytals novas per tota la Ciutat, venint á aumentar l' aplech de las que ab tanta abundó entre 'ls politichs desenfeynats allavors corrian, y despertant la proverbial curiositat dels barcelonins, desitjosos de coneixer al nou monarca qu' habia vingut de Fransa pera regir los inmensos dominis espanyols, ensempe que á inaugurar una nova dinastia.

Certa inquietut general se barrejava, no obstant, ab lo dalè ab que s' esperavan aquells notables successos. Una secreta vèu semblava dir als catalans qu' anavan á ser lo prólech d' una llarga série d' infortunis; y aqueix pressentiment los feya pensar en las interminables guerras ab que en l' anterior segle habian hagut de baratar la prosperitat de son comers y sa industria ab lo manteniment de sas institucions políticas.

Apart de que 'l modo com s' era esdevingut lo trascendental cambi en la successió de las Coronas de Castella y Aragó, habia ferit en lo mes viu de llurs sentiments als pobles de la Península, ab l' espectacle d' una lluyta de palacians y diplomatchs, usant las vils armas de l' intriga y la seducció, y menyspreant la voluntat del pais qual esdevenidor se disputavan; los primers actes del novell monarca no eran tampoch los mes avinents pera tranquilisarlos sobre la sort futura de las lleys que 'ls donavan vida y ls' lligavan estretament ab llur gloriós passat.

Barcelona, que tant aviat com va saber la mort de Carlos II, vegé sortir per sas portas al Princep de Darmstadt, un dels vireys que mes be havian sabut evitar los nombrosos esculls de son dificil carrech; que tingué d' admetre al successor d' aquell, lo Comte de Palma, trepitjant los furs y privilegis del Principat; y contemplar en presó á sos embaixadors D. Felip Ferran y D. Pere Ribes, quan anavan á reclamar contra aquella invasió de poder; no podia deixar de mirar ab rezel l' esdevenidor, en qual horizó se dibuixava perillosa nuvolada. La tempesta no 's feu esperar.

Pochs jorns abans del fixat pera l' arribada del Rey, se feu publich que quedava aplegat lo viatge. Aixó, semblava fet á posta pera preparar á la Ciutat, predilecta dels Rey d' Aragó, á rebre al successor d' aquestos, ab evidents mostrás de lo que l' estimava y honrava la Cort de Madrid.

Entre ellas foren las mes significativas lo decret ilegal manant no 's posés impediment en traure del Principat

fusta pera 'ls vaxells; la disposició sobre 'l modo de provehir las cátedras de l' Universitat, en que 's vulneravan los Reglaments de la mateixa; y finalment las duas cartas que reberen los Concellers, y de que 'n donaren compte al savi Concell de Cent lo dia 11 de Setembre.

En l' una d' ellas, lo Rey deya á «sus ilustres, amados, y fieles,» los Concellers, haver resolt que la prerogativa de cubrirse davant dels Reys gosada desde antiquissims temps per aquells magistrats, y qu' havia ratificat lo difunt Carlos II, s' entengués ordonantho éll primer; y aixis manava s' executés en la próxima entrada á Barcelona y en las demás ocasions qu' estiguessen en sa reyal presencia; y en l' altra manava no 's disposés la tradicional cerimonia d' entrega de las claus per un noy vestit d' angel que apareixia dintre d' una magrana, al estar lo rey en lo portal de Sant Antoni, puix habia cessat lo motiu porque s' executava, ja que desde aquell any pertanyia al governador de la plassa la custodia de las portas y claus de la Ciutat.

La lectura d' aquets memorables documents degué fer comprendre als venerables representants de Barcelona, la descarnada realitat de lo que significavan. En lo silenci de l' espayosa sala del Consell interromput solsament per l' acompassada vèu del escrivá que llegia, ¿qué no devia parlar lo pressentiment á aquells soberchs nobles, sapients lletrats y honrats artistas y menestrals, aplegats allí per la forsa d' unas lleys sempre mantingudas y ab sang de llurs antecessors compradas?

L' endemá mateix d' aquest Concell se sabé de cert que Felip havia surtit de Madrid lo dia 5, acompanyantlo son Consell de «Gabinete,» format per lo Duch de Medinasiona, lo Comte de San Estéban del Puerto, D. Antonio Ubilla, Secretari, qu' acabava d' obtenir lo Marquesat de Ribas, y 'l cavaller francés Comte de Marsin que representava prop del Rey las aspiracions y voluntat del qui era per sa influencia sobre d' aquell lo verdader monarca, de Lluís XIV de França.

Despres d' haber travessat la régia comitiva tot l' Aragó, entrá á Catalunya per Lleyda, ahont reberen á Felip en nom de la terra, D. Fr. Baltasar de Montoliu y Çacosta, abad de Sant Cugat, D. Vicens de Magarola y Escatllar y 'l Dr. en drets Esteve Serra y Vileta; y baixant per las riberas del Llobregat, pará á la antiga vila de Martorell.

Tan bon punt se sabé á Barcelona que 'l Rey se trobava allí, seguint la consuetut, nomená lo Concell dé Cent l' embaixada que devia passar á donarli la benvinguda, pera la qual quedaren elets D. Joseph Galcerán de Pinós, D. Felip Ferrán, Joan Llinás, y l' Dr. D. Joan Baptista Reverter.

Sörtiren los embaixadors pel portal de Sant Antoni, en cotxes tirats per mulas, acompanyats d' un verguer y d' alguns oficials de la Casa de la Ciutat. Al arribar á la presencia del Rey, despres de ferli lo degut acatament y besarli la ma, li fou expressat en sentidas paraulas lo goig ab que la Ciutat lo saludava, y l' esperansa que tenia de que ab aquella ocasió quedarian esmenats los contrafurs y agravis que s' habian fet á las lleys de la terra: y li suplicaren particularment se dignés conservar la prerogativa de cubrirse 'ls Concellers en la presencia dels monarcas.

Felip que se trobava á las horas en los disset anys de sa edat, y era de bona presencia, agraciat rostre y robust natural, respongué molt falaguerament, ab promesa de que procuraria complaure á la Ciutat.

La tornada dels embaixadors á Barcelona fou, per lo tant, molt agradosa pera tothom. Lo poble volgué ferse l' ilusió de que 'ls torts de que 's planyia eran fills solsamment de las influencias d' una Cort quals ideas eran enterament contrarias á las que dominavan á Catalunya, y que 'l Rey, al coneixer de prop als catalans, al veure las demostracions de llur afecte y al compendre los fonaments de la rahó que 'ls assistia, sabria degudament repararlos.

Per aixó si ja de dias s' estavan fent los preparatius ne-

cessaris pera solemnisar l' entrada, va creixer ab aquell motiu l' animació per tots los àmbits de la Ciutat. La Diputació y 'l Concell de Cent feren registrar llurs dietaris y llibres de cerimonias pera veure de no mancar á cap de las estatuidas ó acostumadas en aytals cassos: en las reunions de la noblesa s' ideavan plans y 's proposavan divertiments pera obsequiar al nou Rey, ab tant mes motiu, quan las festas estarian animadas de la presencia de la que ab ell anava á compartir lo reyal soli; los prohoms convocavan á junta als gremis á fi d' acordar los obsequis que se li tributarian, y 'ls mes afamats retórichs se desvetllavan buscant entrevessadas combinacions pera las poesias catalanas, llatinas y castellanas que feyan las delicias de la gent lletrada; tothom en fi s' afanyava pera que las festas que 's preparavan corresponguesen en suntuositat y magnificencia á la fama que en aquest punt s' havia desde l'antigor conquistat la Ciutat Comtal.

*
* *

Lo camí reyal que de Barcelona se dirigia cap á Tarragona, presentava un animadissim aspecte á las primeras horas de la tarde del divendres 3o de Setembre.

Desde 'l Portal de Sant Antoni fins mes enllá de la riera de Sans, collas de gent anavan y venian, cercant los marges y 'ls tossals de las voras del camí, y disputantse los qu' ombrejats estaban per algun arbre ó per los esbarzers y las atzevaras.

Queya aplomat lo sol, y malgrat aixó, todas las finestras de las casas y masias que dominavan lo camí estaban plenas d' espectadors y ornadas ab domassos y telas de variats colors. Lo jovent s' enfilava per los arbres, damunt de las teuladas y per los pallers. Per tots los viaranys y dreserras del pla venian continuament novas collas que feyan per moments mes pintoresca la vista d' aytal quadro. La naturalesa l' acompanyava ab los tons verdencs de las hortas y arbredas y las groguencas tintas dels rostolls; á

un costat la cadena de montanyes de Sant Geroni se destacava sobre 'l blau calitjós del cel; allí Barcelona cenyida per son cinturó de pedra y ostentant sas poderosas torras y sas atrevidas agullas; y als peus l' immensitat del mar lluint als raigs del sol y l' enlayrada cima del Montjuich.

A prop de las duas comensaren á distingirse duas nombrosas comitivas que en oposadas direccions pel camí venian.

En la que de Barcelona era eixida hi anava representada la Universitat. Venian primer, á peu, quatre clarins; seguian los menestrils ab cotas y gorras de domás vermell guarnidas de groch, y 'ls massers ab cotas blavas y masses de plata y després lo Rector presidint y seguit dels quatre Colegis, montats tots en mulas.

En l' altre comitiva hi anava Felip V en daurada y pesanta carrossa, precedida d' un esquadró de Guardias espanyolas, y seguida d' altres ab los nobles y cavallers de son séquit.

Ja desde lluny s' anunciava la proximitat de la comitiva reyal per lo confós remor de las veus, la bellugadissa dels qu' enfilats estavan dalt dels tossals y dels marges, y per los picaments de mans y 'l tirar de las barretinas y barrets en l' ayre. La remor anava creixent; los del devant feyan senyas als de mes enderrera, y quan ja la carrossa havia passat, y tothom havia pogut contemplar al Rey per entre las grans finestras del carruatge, se desbandavan per camps y dresseras; uns seguian la comitiva, y altres corrian mes endevant pera veurela altra vegada.

Lo Rey y l' Universitat se trobaren mes enlla del Hostal de Sans. Al arribar enfront del cotxe, descavalcá 'l Rector y demés acompanyants, y havent endressat al Rey un curt parlament en llatí, li besá la ma, juntantse abduas comitivas.

Proseguí 'l viatge entremitj dels viscas y dels aplaudiments, y 's presentá molt prest lo Bisbe y Capítol de la Seu, ab gran nombre de clergues y oficials, vestits ab llurs trajos respectius, ab barrets, borlas y becas y cavalcant

també en mulas. Féu aquell altre consemblant parlament en castellá, é iguals ceremoniosos respectes.

Lo Consistori de Diputats y Oydors de comptes ab tots los oficials de la casa del General, aparegueren llavors en nombrosa y lluhida professó. Despres dels tres massers ab llurs morats vestits y pórras dauradas s'oferia á la vista la venerable figura de Fr. Anton de Planella y Cruyllles, Abat de Besalú, Diputat eclesiastich, que, com l'Oydor del meteix estament, Fr. Rafel Padellás y de Casamitjana, Paborde de Palau del Imperial Monastir de Sant Cugat del Vallés, anavan ab los bonets y trajos de llur orde, y lluint l'insignia del Consistori, de tissú carmesí, ahont se destacavan en or las armas de la Diputació. Anavan aixi mateix en mulas, ab richs paraments de negre vellut; seguínt los demás diputats y Oydors, D. Pere de Magarola y de Llupiá, Dr. Jaume Oliva, D. Jaume Eva y de Malla y 'l Dr. en medicina Pere Martir Cerdá, engalanats ab prehuats trajos ab l'insignia consistorial y cavallers en hermosos corcers.

Posaren tots lo genoll á terra á la presencia de Felip, y 'l Diputat ecclesiástich li doná la benvinguda ab un discurs en castellá en que l'expressió del sentiment anava embolcallada ab Conceptuosas formas.

Engrossada ab esta nova comitiva, la séquit reyal seguí son camí, y prest se trobá vora la Creu cuberta.

La proximitat de Barcelona se notava per l'inmens concurs qu'alli s'havia aplegat y per lo soroll dels timbals, trompetas y clarins que desde las vellas torras de Sant Antoni portava entre sas alas l'oreig de la tarde, junt ab lo ressó de las confosas veus dels milers d'espectadors que guarnian las murallas, terrats y teuladas d'aquella part.

Allavors fou quan comparegué davant de sa Majestat, La Ciutat de Barcelona ab l'ostentació que donava á tot sos actes públichs y representada per sos cinch Concellers, que ho eran, lo Dr. Joseph Company metge, Carles Vila, Geroni Francisco Mascaró ciudadá, Miquel Colomer mercader, Sever March adroguer y Matias Ros mariner.

Apartavan las onadas de la gent quatre verguers ab gorras, becas y trajos de tafetá carmesí; seguian los macers de la Ciutat y 'ls de la Llotja de Mar, que 's distingian per lo blau de llurs cotas, y després los cinch Concellers montats á cavall, vestint las rojas gramallas, essent la del Conceller en Cap brodada d' or, y acompanyat quiscú per quatre cavallers. En acabat venian los dos Cónsols de la Llotja y la vista 's perdia en las llargas fileras d' oficials.

Quan Rey y Conceller estigueren un davant de l' altre, la gentada qu' allí s' era reunida, cessá 'ls crits y viscas, y totas las miradas en ells se fixaren. Tothom esmentá lo que passat havia respecte á la prerogativa de cubrirse.

En virtut de l' órde del Rey, los Concellers se llevaren, las xias, y esperaren un instant la vénia de Felip. Aquest no digué un mot. Lo Conceller en Cap comensá llavors ab catalana frase son parlament de benvinguda, y besá la ma al monarca, com ho feren los demás. L' anhelada paraula no vingué tampoch al termenar aquells obsequis. Los Concellers se miraren entre ells, y per lo concurs s' ohí un brugit confós, qu' anava creixent, quant fou interromput per las vibrantas notas dels clarins que tornavan á empendre sa interrompuda tocata.

Lo Conceller en Cap se posá al costat del Rey, y aviat la comitiva arribá davant de la mitja lluna del Portal de Sant Antoni, desde ahont, trencant pel peu de la muralla, se dirigí envers lo Convent de Jesus.

Los crits del poble eran cada volta menys entusiastas. Al veure als Concellers ab sas nobles testas descubertas, los qui dels camps ó de dins de la Ciutat corrent venian, paravan de sobte en llurs salutacions, y en llurs caras se retratava lo disgust y la desilusió.

En lo pati d' aquell Convent se despediren de Felip los Concellers, y partiren cap á Barcelona. Pochs moments després lo Rey hi entrava en cotxe y 's dirigia al Palau Reyal.

Sols pels indrets d' aquest se sentian quelcuns vivas: lo demás de la Ciutat presentava una alarmant animació.

Per tot arreu se veyan rotllos de personas comentant apoch apoch los fets de la jornada. Los mes curiosos anavan de l' un á l' altre, y d' aquest tornavan al primer. Era la veu general que 'l Concell no podia permetre lo succehit, y que havia de ser convocat desseguida. Los mes prudents procuravan demostrar la trascendencia d'un fet consemblant als mes entussiastas y exaltats, que s' oferian á ser los primers á anar en comissió á la Casa de la Ciutat. De tant en tant se paravan los circumstants, puix feya notar un que semblava oirse la campana de Sant Miquel.

L' excitació anava decreixent aixis com avansava la vetllada; y 'ls que venian del Pla de Palacio donavan com á mes extraordinaria nova la de que, al sortir Felip al balcó, li havia caygut á la plassa lo bastó reyal.

*
**

Los Magistrats municipals no cregueren convenient deixar-se portar per aquella excitació, mes feren entendre á Felip, ab lo degut respecte, la mala impresió que sentiria la Ciutat si en l' entrada pública no podian usar d' aquella estimada prerogativa.

Segurament degué compendre aquell tota la forsa de las rahons que se li donaren, quan lo diumenge següent, 2 d' Octubre, al arribar al Portal de Sant Antoni, desde ahont devia fer sa entrada, y al presentárseli los Concellers, que 's llevaren las xias y li besaren la ma, fou molt amatent en pronunciar lo tradicional mot de «cubríos.»

No pogué venir mes be aqueixa esmena d' un pretextat oblit, pera calmar lo públich discontent, que, traduhintse en fredor, hauria format violent contrast ab la magnificencia que, pera festejar aquella entrada, mostravan los guarniments de tots los carrers.

Gojosos los barcelonins per aquella demostració de regoneixensa de la justicia de llursprenons, s' abandonaren ab pler á totas las demostracions d' entussiasme y

alegria que produheixen sempre festes consemblants, y feyan allavors mes naturals los sentiments d' amor á la monarquia que niavan en tots los cors.

Los qui estém avesats á l' uniformitat dels trajos moderns, qu' han vingut á ser universals en las classes elevadas de la majoria dels paissos, y vivim en mitj de la monotonía de las actuals construccions, no podém formarnos una idea exacta de l' espectacle que devia oferir Barcelona aquella tarda. Sols lo geni d' un gran artista podria presentarnos la pintoresca varietat dels carrers ab sas antigas casas de colrada pedra, ab escassas mes bonicas finestras bizantinas; los amples y arrenclarats finestrals gòtichs en las moradas dels cavallers, que rematan ab llarga galeria; las novas casas dels nobles ab sas fatxadas mostrant alegorias mitològiques ó historials passatjes, y ab sos amples balcones de treballadas baranas de ferro; y ça y enllá los edificis públichs y 'ls monuments ostentant las delicadas galas de la arquitectura gòtica, las platerescas fantasías ó 'ls deliris del barroquisme. Y tot aixó ornat ab richs tapissos, domassos de tots colors, garlandas de flors y vert fullatge; y 'ls carrers, los balcones, las finestras y fins las teuladas plens de gent vestint aquells trajos en que las sedas, las gassas y 'ls velluts s' hi veyan ab una profussió avuy desconeguda, y enrahonant, riyent, cridant y moventse en continua bellugadissa, esperant ab frisós dalé la reyal comitiva.

Esta era ostentosa y brillant per demés. De lluny s' anunciava per l' espingar dels clarins y la remor dels timbalers de la Ciutat, que vestint cotas vermellas festonadas de groch, obrian la marxa. Seguian aprés, arrogants en llurs corcés los cent guardias catalanas de D. Anton de Oms y de Santapau, ab corassas, feltres ornats ab plomas, botas de cuyro y armats de llargas espasas.

Lo Marqués de Quintana y 'l de Aytona, los Comtes de San Estéban del Puerto y 'l de Palma, y 'ls Duchs d' Osuna y de Medinasidonia anavan immediatament davant del

Rey, portant lo Duch de Medinasidonia, com á «caballerizo mayor» l' estoch reyal desenvaynat.

La riqueza de las brodadas casacas y de las faixas que las cenyian, la de aquellas llargas armillas, calsas y mitjas ajustadas, sobre las quals se destacava lo calsat de llampants colors y la dels barrets, quals alas comensavan á aixecarse prenent la forma que mes avant havia de ser tant comuna, ornats de rica pedreria y vistosas plomas; deyan be que aquells magnats representavan lo poder y la riqueza de la noblesa espanyola.

Lo Rey montava un magnífich cavall, quals bridas eran dos llarchs cordons de seda que sostenian respectivament dotze personas de tots estaments, essent la mes immediata al Rey, en la part esquerra, lo Conceller en Cap. Lo trajo de Felip á la moda francesa com los dels «grandes,» mostrava arreu escampadas ab maravellosa abundó l' or y las joyas de mes válua.

Al estrep caminava D. García de Guzman, primer «caballerizo,» y seguian una munió de patjes y «caballerizos,» quals vestits eran un vistós conjunt de sedas, randas y plomas y tancavan la comitiva las Guardias espanyolas y las de Corps.

Tant ostentós acompanyament entrá á Barcelona pel carrer de Sant Antoni y travessá la plassa del Padró, ahont la pirámide de la Verge y Martir Eulalia se mostrava ornada ab l'afiligranament que donavan de sí lo gust del segle y los especials medis de que disposava lo gremi dels Argenters. Seguí lo carrer del Hospital, entre quals casas se distingian per llurs ornaments las del cavaller Tovar y la de Joseph Orta, sastre, que guanyaren dos dels premis oferts per la Diputació; y al embocar á la Rambla la perspectiva era magnífica. Davant del Portal de la Bocaria los mercers botiguers de telas habian aixecat un altíssim arch d'arquitectura composta, entre quals principals líneas s' hi veyan, rodejant lo quadro en que apareixia Felip en trajo de Marte, altres pinturas que representavan los principals fets y tradicions

ab que la terra havia manifestat tots temps sa lleialtat á sos soberans. Los assumptos eran: Fivaller xuclant las llagas al Rey Ferran, Lo Vescomte de Perellós anant á Irlanda y devallant al purgatori pera veure á son senyor lo Rey Joan, l' entrega que feu Anfos V al Conceller en Cap de Barcelona de las claus de la Ciutat de Nápoli, l' heróica gesta d' en Joan Blanca, y las duas tradicions de la liberació de l' Emperatriu d' Alemanya y del origen de las barras catalanas.

Per sota las atapahidas arbredas de la Rambla aná seguint la comitiva envers la Dressana, essent saludada per las tropas qu' hi havia allí formadas, y que al compás de llurs viscas feyan ressonar per l' ayre l' echo dels bélich instruments.

Junt al portal de la Dressana s' aixecava altre grandiosa «fábrica» ahont la pintura havia sabut simular ab especial acert la pedra y 'l bronze en ben combinada arquitectura. Era obra digna del Consistori de Diputats que l' havia costejada.

Passá l' acompanyament reyal per dessota aqueix arch, y entrá al Dormitori de Sant Francesch, ahont se veyan las parets del Convent convertidas en una rublerta galería de pinturas.

Al entrar lo Rey á la plassa de Sant Francesch fou saludat per las aclamacions del poble y per los acorts d' una orquesta d' instruments de corda que damunt d' un cadafalch estava. Pujá en lo destinat pera 'l jurament, qu' era tapissat de richs panyos dels colors nacionals d' Aragó, s' assegué en un resplandent trono sota ben dispost dossier, y ab la cerimonia de costum prestá aquell jurament que 'n deyan «de las illas» que com á fortissim y prehuat fermall assegurava l' integritat de la pátria catalana.

Despres d' aquest acte, era costum, desde temps antiquíssims, festejar al nou soberá, passant per davant del cadafalch los gremis y cofradías que tant nombrosos eran á Barcelona, mostrant llurs carros, alegorías y banderas

ó executant simbólicas danças. Pera aytal objecte esperava en la plassa y sos entorns lo llarguíssim acompanyament d' aquellas associacions populars; quan vegeren ab gran estranyesa que 'l Rey baixava del cadafalch, tornava á montar á cavall, y seguia son curs la comitiva.

Qui esmente lo gelosos qu' eran nostres passats de l' observancia de las públicas cerimonias; qui recorde la dolorosa impresió que causa lo menyspreu ó indiferencia del poderós als obsequis del humil, compendrá l' efecte que podia fer á aquells honrats menestrals, y á Barcelona entera, aytal incident, tant mes despres de lo que havia passat.

L' alegría que renasqué en lo poble al veure á sos representants al costat del Rey ab las xias posadas, quedá morta per aquell fet, en que s' ofenia vivament á totas las classes treballadoras de Barcelona, tant poderosas llavors per sa organisació.

Aixis com la comitiva anava avansant per los demás carrers, se notava visiblement qu' eran menys espontáneas las salutacions, ja que la nova de lo esdevingut en la plassa de Sant Francesch s' anava rápidamente escampant.

Despres de fer son curs pel carrer Ample, ahont lo gremi dels capsers, esparters y torners havia format una artificiosa perspectiva á l' entrada dels Agullers; passá la comitiva pel costat de Santa Maria y travessant lo Born, en qual plassa lo gremi dels vidriers exposava delicats productes de sa industria en una mena de aparador posat al cim d' una graderia, entrá en lo carrer de Moncada que 's distingia per la severitat dels ornaments, propia del carácter de sos nobles vehins.

Los velluters y velers habian guarnit també la plassa d' en Marcús, aixecanthi un arch; los sastres la pirámide de la plassa del Angel y la casa del gremi, y los corders la capelleta de Santa Eulalia qu' hi havia damunt del portal de la devallada de la Presó.

Al arribar lo Rey á est punt, oint las veus dels presos

que demanavan clemencia, los concedí immediatament alguna gracia en llurs penas.

Continuá l'acompanyament per la devallada de la Presó, la Llibreteria y l' carrer del Bisbe, fins á arribar á la Seu. En la Llibreteria s' hi veyan ornaments alegórichs al ofici que li dona nom, y un arch en forma de castell. En lo carrer del Bisbe lo palau del Consistori de Diputats ostentavan cobertas ab panyos de Flandes las parets de la Sèu.

Davant del palau del Bisbe baixá Felip de cavall, adorá la Vera-creu, y entoná la clerecia, seguint la capella de música, l' « Eligit eum Dominus. »

En la porta major de la Santa Esglesia, y davant d' un altar al efecte dispost, jurá 'ls privilegis d' aquella. Entrá en lo magnífich temple que ensenyava tots los contorns de sa arquitectura, respectats fins pel mal gust d' aquella época, mentre per sas artísticas voltas ressonavan las majestuosas notas del « Te Deum. » Feu una estona d' oració en l' altar major, y després d' haverli donat lo Bisbe la benedicció, visitá la cripta ahont se guarda lo cos de Santa Eulalia.

Sortí la comitiva per la mateixa porta major y Felip torná á cavalcar. Tirá per lo carrer del Bisbe, travessant la plassa de Sant Jaume, y entrant en la de la Ciutat, ahont lo que primer s' oferia á la vista era la Casa del Concell, qual principal guarniment consistia en ben treballats tapissos y un gran retrate de cos enter del Rey en Jaume que 's destacava damunt de la portalada.

Las ombres de la nit, que comensavan á extendres, permetian que fessen brillar mes aquells ornaments las atxas de cera qu' en combinats acoblaments llumenavan la gòtica fatxada y 'ls fanals de colors que seguian los contorns de sa barana.

Termená l'acompanyament son llarch curs, passant pels carrers del Regomir y Ample, tirant cap á la Font del Angel, los Encants, y pel costat de la Llotja, qu' estava engalanada ab tapissos, gallardets y estandarts, fins al Palau

Reyal; qual arribada saludaren las atronadoras veus de l'artillería dels vaxells y de las murallas que ressonant per l'espai donavan al espectacle aquella solemnitat qu'impone al ánimo engrandint los objectes als ulls de l'imaginació, y que tant pot contribuir á enardir l'entusiasme com á donar tintas mes obscuras á la perspectiva del esdevenidor.

Segurament Felip ó sos cortesans degueren esmentar lo cambi que s'havia anat operant en las manifestacions d'afecte del poble, quant desseguida que s'hagué despedit dels Concellers, indicá aquell desitjos de que passessen per davant del Palau los gremis y las comparsas.

Lo remey era ja en vá. La majoria d'ells se n'havian anat; y 'ls pochos que restaren, si be complagueren al Rey, no oblidaren de segur la passada ofensa.

*
* *

Era ja 'l vespre; y Barcelona apareixia llumenada per las rojencas flamas de las teyeras posadas en las cantonadas y per la claror de las atxas y fanals de tota mena qu'omplenavan los fronts de las casas y edificis públichs, se enfilavan fins á las barbacanas y mostravan sas tremolencas resplandors en las sobiranas torres de la Catedral, del Pi, Santa Catarina y de tantas altres com s'aixecavan allavors orgullosas donant á la ciutat un aspecte mes pintoresch y revelant ja al qui de lluny la contemplava la suntuositat y bellesa de sos monuments y la religiositat de sos habitants.

Mes no corresponia lo poble ab sa joya á tant festiu y extraordinari aspecte. Preocupat per lo que ab los gremis havia succehit; li feya estar encara mes, un altre incident que durant lo tránsit de la comitiva s'havia esdevingut: un retrate del Rey que formava part dels ornaments d'una de las pirámides, s'encengué ab los llums que en son entorn tenia, y quedá fet cendras.

Per aixó si en lo Pla dePalacio de tant en tant s'oian

quelcuns viscas, en lo demás de la Ciutat sols la confosa gatzara de las veus, y l' soroll del tránsit de la gent que en nombrosas collas se encaminava cap aquella plassa pera veure lo castell de foch que com á digne coronament dels festeigs devia en ella aviarse.

Lo goig qu' aquest divertiment causá al poble fugí tant prest, com rápidas se fonian en l' ayre aquellas brillants aureolas de llum, en las quals los mes desconfiats creyan veurehi la vera imatge de la magnificencia y grandesa d' aquell jorn, tornada en amarch plor y en eternals ruinas.

ANTONI AULÉSTIA Y PIJOAN.

(Se continuará.)

NADAL EN MONMANY

LA FESTA DELS PASTORS

I

Sr. D. N. V.

REHUAT amich: adolorida ma ànima per la pèrdua de ma mare, havia renunciat á escriure las impresions que 'm causaren las festas de Nadal en lo pintoresch poble de Monmany.

¡Ab quina alegria las hi huaría contadas á mon retorn, y ab quin embadaliment y complascencia m' hauría ella escoltat! ¡Pobre mare mia! al pensar que aixó no pot ser, perdo l' esma de esplicarho y sols cedint als prechs de ta amistat, que tal volta m' ho demana mes pera distriurem que per altre cosa, me resolch á ferho; placia á Deu que 't puga complaure, y que ma pobre y trista ploma arrive á dar una idea de lo que son aquellas: si per cas ho logro, ja estaré contenta y donaré per ben empleat lo meu treball.

Y vos, mare mia, que tan vos complaviau en totas las meas cosas, veniu per un moment á mon costat; feu que

jo vos senti prop de mí, que vostra respiració 's fassa sentir á ma orella, y que 'ls vostres ulls recorren las ratllas que jo vaig escribint, pera que aixís cobre alas mon esperit, renaixe en mon cor la perduda joya, creyentvos viva encara, y 's complague mon ánima en la alegria vostra al relatarvos la festa de la vinguda del fill de Deu.

Era la vigilia de Nadal. Lo ferro-carril, fos per la molta gent que duya, (gent que tornava de las celebradas firas de Sant Tomás de Barcelona), fos per lo que volgués, lo cas fou que arrivá ben tart á La Garriga desde ahont nos dirigirem á tota pressa cap á Call-llicant, arrivanthi quan ja era ben fosch. Caminarem un tros entre gemadas arbredas, quan de sobte y d' entremitj d' un bosch aparegué una llum: poch's passos mes donarem, y una altra vingué á illuminarnos per un altre cantó: eran los llums que nos enviavan de una de las mes ricas pagesías del Vallés.

Quan hi arrivarem las amplas portas de la casa se 'ns obriren de bat á bat, y una munió d' homens, donas y criaturas aparegueren á son lllindar pera donarnos la benvinguda.

La alegria brillava en tots aquells rostres, tot son pensament y tot son afany era la festa que se celebrava aquella nit: entrarem dins; res componia la gent que haviam vist fins allavoras per la que hi vegerem després; alló era cosa de mágica; de todas las portas y portetas anavan sortintne y sortintne, com que semblava que acabariam per no cabre á las moltas y espayosas pessas de que 's componian los baixos de la rica pagesía. Eran gent d' aquells encontorns que s' havian juntat allí, per ser lluny los seus pobles, pera veure la festa dels pastors que en la parroquia de Monmany se celebrava.

Molt nos pregaren que 'ns quedessem ab ells pera fer junts lo camí á la mitja nit, mes nosaltres los remerciarem de bon grat y no ho acceptarem á causa de tenir la posada mes aprop de la Iglesia y de que savian que allí nos estaban esperant.

Emprenguerem, donchs, via ben armats de bastons,

llanternas y teyas, y de un á un per no permetreho d'altre manera la estretor del camí, comensarem á pujar per lo espadat single.

No 't pots figurar res mes hermós; lo cel ab son puríssim blau tatxonat de brillants estrelles semblava que reposés demunt las feréstegas y enlayradas montanyas que 'ns rodejavan, com fent rodona; en la casa ahont anavam, situada á mitj single, hi brillava un llum, que per sa elevació 's confonia ab los estels, creyentlo nosaltres un d'ells fins y á tant que hi forem á la vora: á nostres peus y en lo fons de las montanyas hi corria dolsament l'aygua frescosa de la torrentera, qual soroll anava escapant á nostres sentits aixis com anavam muntant la costa: lo camí que seguïam lo formavan un sens nombre de giragonsas talladas en la mateixa roca al peu mateix del single, formant una eterna esse de manera que los de devant caminavan sempre en la mateixa direcció dels de mes avall, y 'ls del mitj en la contraria, semblant de desde un xich lluny que 'ls peus dels uns se sostenian demunt dels caps dels altres; en aquesta forma nostres llums semblavan una serp de foch que 's caragolava per entre las verdas matas y demunt las blancas pedras del vol de la timba; mentres la guineu espantada d'aquella claror may vista, comensava un concert de desde l'altre cantó del single, que acabava de donar l'aspecte feréstech y pahorós á aquellas isardas é inhabitadas montayes.

Al fi hi arrivarem; com á la casa de baix nos reberen y encara ab mes alegria. També allí hi havia forasters, que sentats al entorn de la llar ab un cove de pinyons torrats á un cantó s'entretenian tot menjantne esperant que arrivés la hora de comensar la missa: lo pastor no hi cabia de goig al veure sa crossa ó gayato tant ben garnit de flors, llassos y papers de colors; de la crossa passava 'ls ulls á son caputxó de panyo burdo, á son sarronet plé pera fer la oferta, y á sos esclops ferrats ab sis dotzenas de claus cada un. ¡Com li tardava á arribar la hora.

Seria poch mes de mitja nit quan nos semblá sentir lo só d' un fluviol; todas las finestras s' obriren de bat á bat y 's coronaren de curiosas testas. Res mes bonich, amich meu, que lo que s' oferí á nostra vista: semblava cosa d' encantarias; entre mitj d' una llunyana y tallada montanya apareixia moventse pausadament un llumet, d' una costa vehina 'n baixava un altre, aixis com també 'n pujavan uns quants de mes avall per distints camins; pe 'l grau de Monmany ne baixavan una pila, aixis com del pich de Puig-graciós y de las enlayradas serras de Berti, destacantse per entremitj de la verdor dels arbres com si fossen un esbart de brillants estels devallats á la terra. Promte nous sorolls se barrejaren als del solitari fluviol: eran los de la rica pagesía que en nombre de mes de cinquanta pujavan ab mes de vint atxas de vent y teyas, ab lo manyach adornat de flors en son front, de cintas graciosamet entortolligadas en sas banyas, ab son manto brodat d' inticuelas, y plena de flochs y flors sa cua pera oferirlo aixís ben adornat al Rey de cels y terra en lo acte de la adoració. Acompanyava al manso primal son pastor tocant la gralla y seguit d' altres pastors, uns ab lo tamborino, altres ab panderos, y fins un ab un violí.

Mentrestant los altres llums havian anat arrivant á casa nostra, y tots plegats miravam á nostres peus la llarga y caragolada serp de foch que formavan los llums de la alegre comitiva; la guineu, com havia fet á nosaltres, los udolava fortament.

Quan estiguerem tots junts emprenguerem lo camí de la Iglesia. ¿Creus tu possible que jo t' espliqui la bellesa d' aquell quadro, ni 'ls diversos sentiments que m' enbargaren?

No hi ha ploma humana capás de ferho: tanca 'ls ulls y trasportat en mitj d' aquella grandiosa y magnífica naturalesa, entre aquellas espadadas rocas y frondosos boscos, y m'irans caminar per ellas entre cent llums al compás dels pastorils instruments sota d' aquell hermosíssim cel; y ab prou feynas si te 'n pots formar idea.

Avans de arribar á la Iglesia hi ha un tros d' ample camí voltat d' Eucaliptes; en mitj d' ell, los pastors y demás gent de Berti y del Serrat de l' Ocata que havian vingut á la festa, havian encés un gros foch ahont s' escalfavan esperant á que ja no 's vejés cap llumet pera entrarhi.

Totas las donzellas lluhian sos millors flochs, y tots los fadrins sos trajos de gala. Al entrar en lo temple, un moviment de joya y de sorpresa s' escapá á tothom. Brillava tot ell com una crosta d' or; tots los altars estavan esplendidament illuminats y adornats de flors: d' un cantó al altre hi passavan brancas d' eura entrellassadas de neulas, aixís com també las llantias y candeleros que la iluminavan; lo sol estava cubert d' una doble catifa de vervelló que embaumava 'l temple; gonfanons vermells y banderas blancas, estavan repartits aquí y allá lluhint sos brodats d' or.

Comensa la missa. La pastora ab sa filosa al costat, aná fins á la porta ahont lo pastor principal li feu entrega de lo que portava en son sarró: tot filant filant, la pastora pujá al presbiteri, y ho posá demunt de la taula que pel cas allí hi havia. Després, arribá un altre pastor y després un altre y un altre, y aixís successivament anaren arribant tots de un á un, quedantse com lo primer al cap de avall de la Iglesia, y fent ab cada un d' ells la pastora lo mateix viatge que havia fet ab lo primer.

S' acabá lo Evangeli, y sobte una veu fresca y clara ressoná al cap de avall de la Iglesia.

—Serenó, las dotze, digué ab to de cant.

Y 'l fluviol li respongué ab una tocata pastoril.

Una altre veu se deixá sentir després, veu de joya, vibrant y clara, acompanyada del cant dels aucells; dient:

—¡Jesús es nat!

—¿Nat? preguntá un altre plé d' admiració.

—Si, nat, nat, respongué la primera ab creixent entusiasme.

Tres ó quatre preguntas mes se sucsehiren y convenuts los pastors de la veritat de lo que 'ls deyan:

—Gloria á Deu en las alturas, y pau als homens de bona voluntat, esclamaren ab un entussiaste y fervorós cant.

Y seguiren :

Lo Desembre congelat
 confus se retira,
 Abril de flors coronat
 tot lo mon admira,
 quan en lo jardí d' amor
 naix una divina flor
 d' una rosa bella
 fecunda y poncella.
 Etc., etc.

¡Si jo 't pogués fer veure la alegria que brillava en tots los rostres! no semblava sino que realment en aquell instant y allí mateix, acabés de naixer lo Redentor del mon.

Los pastors en sa joya s' agafaren per las mans y formant rodona ballaren la sardana fent ressonar los esclops ferrats demunt las amples llosas : lo manyach seguia en mitj d' ells tots los passos de son pastor, barrejant lo toch de sa esquella ab los instruments que tots á l' hora tocavan confonentse ab aquell bell cant:

Cantava 'l rossinyol:
 es hermós com un sol,
 brillant com una estrella,
 ha nat d' una donzella.
 Etc., etc.

Y eixa melodia magnífica, pero tendre y senzilla al mateix temps, ressoná per sota las antigas voltas omplintlas d' armonía com ressonava dintre de tots los cors omplintlos de joya.

Despres entonaren lo «Rebadá» ab gran contentament dels baylets y las noyetas, que sens peresa havian deixat lo llit : al acabar eix altre cant, y quan convensut ja de que no l' enganyan, y de que ha de anar á Betlem á oferir son cor á Deu, respon eternit :

—¡Oh quin amor!

Posárense de cara al altar devant los cantadors, y fent tres passas avant y duas enrera anavan avansant envers lo presbiteri, y cantaren:

Armats ab la gayta
y altres instruments,
los pastors, anemsen
anem á Betlem,
que ha nat per los homens
tot un rey de reys.

Anemhi depressa
anemhi aviat
que 'l rey de cels y terra
en Betlem ha nat.

Al acabar cada posada los cantadors feyan un gran acatament, y lo pastor, seguit del manyach que anava derrera d' ells, ne feya un altre tot posantse á sonar lo sach dels gemechs: derrera mateix del manyach, venia lo rebadá ab duas cistellas adalt de la crossa, en una d' ellas hi havia una oferena tapada, y en l' altre dos blanquíssims colomets lligats ab cintas de color de rosa demunt d' un llit de olorós vervelló; després seguian los demes pastors de dos en dos, ab sas enflocadas crossas tan llargas com la del primer pastor, del que no 's diferenciavan mes que pe 'ls esclops, per durlos aquest cuberts de pell del color de la fusta, brodada ab seda de colors y clavada ab tatxas dauradas y un floquet blau al cap demunt.

Quan arrivaren al altar, lo senyor Rector los presentá al bon Jesuset, dihent:

—Jesus es nat, «venite adoremus.»

Lo pastor posá 'ls genolls en terra conmogut y devotament. Totas las respiracions se pararen, tots continguerem l' alé; es una escena que no 't puch contar porque es indescriptible. Lo pastor oferí son manyach al divinal Senyor deixantlo devant de l' altar: lo primal conegué la ac-

ció d' aquell y feu envers éll un moviment ; mes conmogut lo pastor encara, passá sos brassos entorn lo coll de son manyach y lo besá en lo front. ¹

Despres dels pastors, anaren á adorar tots los homens de la Iglesia, despres las donas. Lo sacerdot anava dihentnos á tots :

—Jesus es nat, «venite adoremus»
mentres lo chor cantava:

Los pastors van adorant
«Gloria in exelcis» cantant.
Etc., etc.

Aixó finit lo senyor Rector dirigí la paraula :

—Siau bons y senzills de cor, digué ; avuy es lo dia en que nasqué lo fill de Deu, y al naixer no ho revelá als sabis ni poderosos de la terra, sino als bons y humils pastors ; no envejeu, donchs, als sabis ni poderosos, imiteu solsament á aquells pastors als quals representeu avuy pera que meresqueu de Deu que se os mostre á vosaltres com se mostrá á ells, y en lo dia del vostre fí, os abrassi l' ánima ab son etern é incomprendible amor y os deixi gosar de sa vista per tota una eternitat.

*
**

Las estrellas havian fugit ja del cel, y en cambi una llum suau y pura nos mostrá al sortir de la Iglesia, la blanca gelada que cubria tots los camps, pichs y fondaladas. Allá envers Orient, y per un tallat que deixan duas montanyas de las que 'ns encerclavan, un color rojench y viu nos anunciava la próxima aparició del astre del dia.

Los pastors tragueren á la plassa la taula de las ofere-

¹ Ben sabut es que 'l remat y sobre tot lo manyach cada cop que cambian de pastor se migran, apenas menjan, y per espay de uns quants dias, tenen los ulls llagrimosos.

nas en la que hi havia carbassetas de vi blanch, cocas ensucradas, turrons y butifarras, y 's posaren ab tot aixó á esmorsar, mentres nosaltres nos ne tornavam á casa.

Lo dia avans, una ovella s' havia quedat al bosch; ¡quina no fou la nostra alegria al trobarla ab un petit y blanch anyellet nat en aquella ditxosa nit! lo cullí en ma falda y 'l portí á escalfar en la llar, al voltant de la qual ja hi trobí patriarcalment asseguts, als amos de la casa rodejats de sas fillas, gendres, nets, mossos y demés forasters, que alegrement feyan la clássica Suca-muya.

Lo sol eixí en aquell moment rich y esplendorós, y despres de estendres com un mantell d' or demunt la blanca gelada, y coronar de llum los pichs mes alts, deixá entrar un de sos bells raigs per la finestra comunicant á tots una joya indescriptible.

Era un dia hermós, un dia en que 'l cel y la terra tots s' alegravan. Era 'l dia de Nadal, jorn de goig y d' alegría.

Jesus es nat: ¡Gloria á Deu en las alturas!

MARIA DE BELL-LLOCH.

(Seguirá.)

OBSERVACIONES

SOBRE LA MINERALISACIÓ

DE LAS AYGUAS SULFURADAS FREDAS

No ha deixat d'esser molta la diversitat de opinions emesas pels químichs pera donarse rahó del modo com se mineralisan eixas ayguas y rich agent terapéutich que se ha convingut en denominar ayguas sulfurosas. Pródiga, com es en tot, la Naturalesa no ha volgut limitar sa producció á classe alguna de formacions geològicas, ans bé llargament las ha repartidas tant en los terrenos ígneos com en los de sediment, y fins en los de procedencia volcánica.

Emperó esta matexa divergencia de origen implica en ellas notables distincions en sa composició química, ja que aquesta per precisió deu estar relacionada ab la dels elements geognóstichs ab que han contactat los manantials al discorre per entre 'ls recóndits senos de la terra; així que la causa de sa mineralisació deu ser diferent per cada una de las agrupacions en que se classifiquen estas ay-

guas en relació al terreno de que derivan; mentras que per totas las de una mateixa classe pot acceptarse una causa mineralisadora uniforme, tota vegada que l'análisis acredita pera las especies en ellas aplegadas gran analogía de composició.

Per haver desatés estos principis los hidrólechs y per altres causas que no es necessari fer constar, vagament se discorregué gran temporada pel camp de la ciencia, cercant quina era la causa generadora de tant característichs com notables manantials; contribuhint no poch en fer subsistir tal estat de atascament la sobrada importancia que llavors se dava á sa termalitat; carácter que deixá de mereixer tal preferencia, á proporció que anaren descubrintse ayguas sulfurosas cálcicas ó fredas, que ab gran profusió emergexen en molts terrenos de sediment secundaris y terciaris.¹

Al estudi de estas últimas se dedicaren ab acert, predilecció y constancia los químichs de major nota desde últims dels segle passat, quedant en la actualitat fora de discussió la causa á que deuhen sa procedencia. Condensant ab bréus paraulas las observacions per ells sobre 'l particular fetas, podem dir que estos manantials se caracterisan químicament per estar mineralisats pe 'ls sulfuros y carbonats magnésich y cálcich y 'ls ácits carbónich y sulfhídric, mentras que baix del punt de vista geológich ho están per fluir en terrenos de transició secundaris y terciaris.

Per altra part com lo análisis y la experiencia han vingut á constatar que la major part dels manantials que discorren pe 'ls indicats terrenos portan en dissolució los sulfats de cals y de magnesia, y al mateix temps que las referidas fonts sulfurosas brollan en punts generalment no molt distants de depósitos de turba, de aquí que se vingués á entreveure que la formació de una aygua sulfurosa cálc-

¹ De las 183 ayguas sulfurosas que cita lo *Dictionnaire general des eaux minerales*, 130 pertanyen á las cálcicas ó fredas.

cica, podia ser un mer acte de desoxigenació de una deu sulfatada, desoxigenació verificada á expensas de las substancias orgánicas molt reductoras que conté la turba; hipótesis molt acceptable si se aten á que en los laboratoris se habia demostrat que las disoluciones de sulfat de cals sufrian igual transformació quan se trobavan en contacte de materias hidrocarbonosas de origen orgánich. Aixis ho sospitaren á últims del segle passat Leviellart y Deyeux; opinió que mes tart confirmaren químichs de tant valiment com Broguiart y Chevreul y que per últim deixá fora de tot dubte un hidrólech tan ilustre com Ossian Henri pare.

A las sabias observacions de estas notabilitats científicas se deu que bén tost esta opinió surtís del terreno de la hipótesis y se remontás al de las veritats plenament demostradas. En efecte; ja no era solament en lo laboratorihont se obtenia la transformació de una disolució de sulfat cálcich en sulfuro, sino que la mateixa Naturalesa 's deixava sorpéndre en actes de tal metamórfosis; essent de tots los hidrólechs bén sabuda la experimentació, que constatá O. Henri, de aquella aygua sulfatada de Bilazai (Deux Sevres) que al arribar á un safareig ó rentador públich, en que 's trobava en contacte ab sabó y altrás materias orgánicas, se descomponia y rápidamente se sulfurava; axis com lo notable y curiós fenómeno que oferia la font sulfatada de Pinac (Bagneres-de-Bigorre) que á voluntat se la convertia en sulfurosa, segons se la feya ó no atravessar per un banch de turba.

A estos datos de sí convincentos vinch á agregarne un de nou per mi matex observat y que igualment confirma més y més las opinions que sobre la mineralisació de las ayguas que 'ns ocupan se tenen avuy dia. Pera ferlo més comprensible al lector me permeteré recordarli, que las ayguas del caudalós estany de Banyolas pertanyen á la indicada classe de las sulfatadas cálcicas ¹ y que los ter-

¹ Renaxensa, any I, pág. 103.

raplens que las contenen en certs punts estan formats per la acumulació de rebles, escombrarias, RUSCLA¹ y tota classe de materials inútils que resultan en la vila. Donchs bé, al filtrar ditas ayguas per entre la ruscla y demás materias de procedencia orgánica se convertexen ab gran prontitut en sulfurosas, per desoxigenarse 'l sulfat de cals que aquellas portavan en disolució á expensas dels principis hidrocarbonats fortament reductors, que á son pas ha trovat al discórre á través de la mota. Si la matexa aygua traspua y cola entre materials de procedencia exclusivament mineral privats de dits principis reductors, no sufrex alteració alguna, vehentse ben palpablement que en lo primer cas se ha operat la sulfuració per un simple acte de desoxigenació degut á idéntica causa que á la exposada pera donar compte de la sulfuració accidental de las ayguas de Pinac y Bilazai y general de las ayguas sulfurosas cálcicas; ab lo que se demostra una vegada més la opinió de O. Henri, que en esta operació emplea la Naturalesa medis generals, sensills y uniformes.

Ab gust faig del domini del públich esta intessant observació desitjós de oferir als hidrólechs nacionals un dato irrecusable, en lo qual pujan afiansar sas opinions sobre la mineralisació de las ayguas sulfuradas cálcicas, sens veures precisats á enmatllevar constantment á publicacions extrangeras féts que de un modo per demás tangible poden comprobarse en la terra patria.

BANYOLAS, 28 JANER DE 1876.

PERE ALSIUS.

¹ Escorxa de alsina triturada que ha servit pera adobar cuyros ó pells.

ELS FILLS DEL IRÁN

ESTUDI FILOSÓFICH SOBRE LA PERSIA PRIMITIVA,

DEDICAT A MON AMICH APELES MESTRES.

I

EN las altas planuras de la Bactriana y en una época que de tan llunya 's pert en las bromas dels orígens de las civilisacions, s' hi troba 'l poble del Irán; branca ária, germana dels Aris Indis, y dels Aris que vingueren á poblar l' Europa.

Els fills del Irán formen una societat lliure y forta y encare que sens una civilisació molt refinada viuen be regits per principis purament humanitaris. Entre ells no hi ha castas; se basan en l' igualtat. Regna entre ells la dignitat més no l' orgull. No tenen pontífices, ni temples, ni cerimonias, ni ídols. No reconeixen mes autoritat que la del pare de familia. Y se distingeixen per un vigor y un bon sentit que son la base de sa filosofia.

L' Iraniá tracta á cada hú per lo que val: fins l' animal es estimat y cuydat segons requereix son rang en la escala dels sers. Es amich del foch, porque li proporciona 'l ca-

lor durant las fredas nits del Hivern: ell y 'l Sol son els dos que li fonen las neus. La Terra es sa mare y 'ls animals sos germans: per lo tant senta que 'l foch te dret á la llenya, 'ls animals tenen dret al carinyo y la Terra te dret á la llevor. Descuydada la terra dona sequías y pestes; descuydats els animals se tornan feras; el foch sense llenya s'apaga, y llavors l' Home mor embestit per las feras, sitiát per la fam y gelat pe 'l fret. Cultivada la Terra dona beneficis: al qui la remou, la sondeja, la mina ó la forada, li ompla la casa d'aliments, d'aygua crestallina, de metalls y de pedras preciosas. Y quan escalfat pe 'l foch de la llar, al clarejar l'aubada va l' Home al trevall, ó quan al resplandor rojench del Sol ponent retorna del camp, els animals purs el saludan; els aucells ab los seus cants, l'áliga altiva ab son xiscle: aquells ensenyantli l'amor, aqueixa la dignitat y la bravesa; y 'l gos el segueix sumís mentres el toro ab pas pausat tira son carro y 'l cavall renilla d'alegria portant á sobre tan noble carga. Tots aqueixos sers cooperadors, amichs mes be qu'esclaus, l'acompanyan festius porque saben, qu'ell, al trevallar per sí propi també per ells trevalla.

Totas las lleys Zendas estan animadas d'aqueixa tendencia. «El que dona á la Terra bonas llevors, es mes gran que si fes deu mil sacrificis,» diu Zoroastre. Tot en el persa es fort, sa conciencia, son ánimo, son bras, fins son llenguatge y com reflexo just de lo intern sa escriptura es també forta; ficsa sas paraulas, clavant puntas de punyals en superficies de pedra. La llum y la paraula per ell son lo mateix, tot parla, tot te son llenguatge; las montanyas, els prats, els rius, els mars, els vegetals y els animals, tot enrahona, fins l'Univers pronuncia un etern discurs de llumínich que torna sabi á qui sab enténdrel.¹ El peccat sols consisteix en deixar decaure l'ánimo y l'esperansa, en perdre la dignitat; l'ánima no pot ser abandona-

¹ Vegis el segon volum del Zeud-Avesta. Tot está inspirat en aqueix esperit.

da, necessita 'l cultiu igual que la terra, per aixó hi te dret. La mort no es el cástich d' una falta ni un viatge á paissos ultramondans, ni una transmigració á altres sers: la mort es sols la mida de la vida, un mal positiu, una defecció de nostras forsas, una derrota en la lluyta de l' home contra la totalitat: el límit.

Així ho nomena «la cruel victoria Angromainyous.» Pero si Angromainyous—la Mort—vens al detall, el conjunt el vens á 'n ell donant dos vidas per cada una que se 'n pert.

La mort es donchs una edificació pe 'ls vivents. La máxima desoladora del misticisme «ja que morir debem tant se val tart com aviat», no fou coneguda de 'ls Iranianans; molt al contrari; «lluytem ab forsa—deyan—per morir mes tart, ja que morir tart, es viure mes y tenir mes temps pera produhir sobre la terra».

L' ánima es emanada d' Ahouramazda pero Ahouramazda no es un ser personal, es la llum, es l' acció, 'l moviment; aixís es que l' ánima que, en sí, es forsa, s' augmenta y 's fortifica per son cultiu intelectual, fentla moure sempre y per móurela necessita l' aliment que li reperi la forsa que continuament pert. «El que no menja,»—diu Zoroastre,—«no tindrà forsas pera fer bonas obras.» «Ab la fam no 's forman ni agricultors inteligents, ni fills robustos.» «El mon tal com es necessita l' aliment per poder viure.»¹

Al moris l' home, l' ánima torna á la llum y á l' acció: á la llum dirigintse al sol; á l' acció passant ab la carn á formar part del cos de 'ls aucells. No es una entitat distinta de la materia com després va considerarse; está unida á ella y d' ella dependeix. Aixís el persa mor demanant llum, y ningú ni per res podrá negarnhi. Al mort no se l' enterra. ¿Per qué amagar al mort? ¿Per qué no dar al Sol lo qu' ell nos ha donat avans? Si cambia de composició, es el Sol qui ho efectua, per espargir la forsa que 'ns ha prestat.

¹ Vendidad—Sadé, farg 3. § 112—115.

El cadáver es colocat, ajegut boca-per-munt, de cara al Orient, sobre un pla de jaspi, sostingut á gran elevació, per una sòlida columna, porque 'ls animals terrestres no puguen devorar-lo. El gos, son fidel company, plora ab tristos udols, agegut á baix, la mort del Home; els parents y 'ls amichs esperan á distancia que 'l Sol evapore aquellas formas y 'ls aucells prenguen novas forsas no-drintse en sos restos. Ja que de la llum va viure porque la llum li feu creixer els vegetals que 'l van nodrir, ella deu apurar-lo; ja que 'ls aucells van ser sos amichs durant el dia, anunciantli 'l dematí y la cayguda de la tarde, purgantli 'l camp de malas herbas, advertintli la tempestat, divertintlo ab sos cants ó portantli novas de llunyas terras, per ells deuen ser sas despallas. Sí, per ells com pe 'l Sol; qu' ells no son mes que petitas porcions de forsa solar aladas. Y 'ls parents esperan dos ó tres dias pera veure com el Sol adopta 'l mort. Sos potents raigs reflectantse sobre la llisa superficie del marbre, prompte 'l dessecan y evaporan deixantne apenas un petit residuo. Y 'ls aucells, acudan desde lluny, se suspenen sobre la plataforma, assisteixen á la dessecació del mort y al fi 's precipitan arremolinantse en espiral per assimilarse 'ls restos. Y 'ls que s' ho contemplan, quan al apuntar el matí veuen remontarse 'ls aucells y desapareixer ab vol rápit cap al Orient, dauradas las alas pe 'ls reflexos que 'l sol naixent fa relliscant en son plomatje, exclaman ab entusiasme: —¡Ja es tot llum! ¡ja ha passat l' ánima!

Mentres els parents tots s' esperan devant de la fúnebre columna, l' ánima está encara al voltant del mort guardada pe 'ls esperits bons que son els aucells, els quals després de la tercera nit se l' emportan al cim del mont Albordj desde hont se remonta al trono de la llum, conduhida per la filla d' Ahouramazda, altra jo, ánima universal inmutable, que atravessa els Mons d' una volada, ánima alada absolutament lliure, especie d' ángel, que 'n res se sembla al ángel juheu, aquest intermediari de la divina gracia á qui s' espera eternir porque sa molt espe-

cial indulgencia pot dispensarnos de ser justos. L' angel persa que s' uneix á l' ánima, es la lley que UN acata, la Justicia qu' un mateix s' ha feta, el reflecto, lo que 'n queda de nostras propias obras.

A pesar d' aqueixa adoració de la llum y de la forsa, el persa no se somet á ella en absolut com lley de Deu, com els pobles del Asia baixa. Molt al contrari, sas ideas eran la antítesis de la resignació á la fatalitat. Volia la llum en quant dona la vida, per lo cual diu que mes val morir que perdre la llum, porque viure sense la llum es estar mort y sentirs'ho. Pero tantost la forsa se li presenta com á l' mit, predica la lluyta, no per destruírla sino per dominarla y servirsen. Alenta al Home al trevall profetisantli ja per endevant el triunfo final de sos esforços; que sempre 'l moviment, l' acció, triunfa de la mort y dels obstacles.

¿Pot donarse teoria mes sabia, mes poética y mes edificant? Encar qu' en germen y dins del címbol, veig en ella tota la teoría de la Industria, de la emancipació del Home de totas las opressions y fatalitats, que avuy—trenta sigles mes tart—entre nosaltres se formula!

II

La terra produheix, sols á cambi de trevall. Per sí sola mes aviat dona mals que beneficis, l' ayre, l' aygua, el Sol causan tempestats, inundacions, pedregadas, trombas, calors, sequedats. Y l' Home ha de viure sobre la terra, dins del ayre, sota 'ls raigs del Sol, y baix l' influencia del aygua, ab sas diversas formas de vapor, núvol, boyra, rosada, pluja, rius, llacunas, estanys y mars. Y si vol viure, no te altre remey que combatre continuament ab la Terra, ab lo Sol, ab els ayres y ab las ayguas! ¿Pero com te de ferho l' Home, aquest pigmeo, per combatre aquestos Titans, que posseheixen las gegantescas forsas

de la Naturalesa. Aixís formulava 'l problema de la vida 'l fill del Iran en aquell temps. ¿Com el resolía?

Era 'l persa primitiu, trevallador per naturalesa y per convicció. L' ajudava 'l clima, lo mateix que la teoria cosmogónica que del Univers tenia concebut. La atmósfera en que vivia era tébia al Estiu y freda al Hivern; y l' Hivern era mólt llarch en la Bactriana. El Sol era són més potent ausiliar en la lluyta que sostenia ab els elements per dominarlos. Era 'l primer d' ells que 's declarava en favor séu. La llum dóna vida; á las foscas tot se mor. ¡Qué freda es la Terra quan el Sol s' en va! «La Llum — va deduir—es el principi bo. El principi dolent es sols la Fosca.» Y generalisant va veure que la Llum tenia per correlatius el Calor, la Forsa, l' Acció, el Trevall, la Vida y la Primavera, y que la Fosca corresponia á la Nit, á la Son, á la Peresa, á la Fam, á la Mort, á l' Hivern; en una paraula, va fer sinónima la primera de tot moviment, de tot lo positiu; y la segona de tot límit, de tota negació. Va observar més, y va veure que, la Llum destruhia las Tenebras, lo Trevall treya la Peresa, el Dia feya fugir la Nit, la Primavera allunyava l' Hivern, y la Vida feya retrocedir la Mort; y pensá: «L' Univers es una inmensa antítesis, formada per un principi bo y un principi dolent,» actiu y afirmatiu l' un, é inactiu y negatiu l' altre. El principi bo en gérmen al apareixer l' Home sobre la Terra, l' ajuda sempre, y trevallant tots dos junts, el principi del mal va desapareixent; cada dia retrocedeix tot lo que avansa, convertintse poch á poch en principi bo. Lo inactiu entra continuament en acció; l' exércit d' Angromainyous cada dia 's passa á las filas del de Ahouramazda, y Angromainyous mateix, lo principi malvat, passiu, peresós, fret, mortífer y tenebrós, arribará al fi á convertirse en Ahouramazda en activitat, Trevall, Ca-

lor, Vida y Llum. Y cap d' aquestos principis era personal y mólt méns antropomórfich. ¹

Aquesta era la creencia del poble del Iran després de Zoroastre, y avans de que 'l dominés la monarquia, l' esperit de conquesta, y 'l magisme, ab que va corrompre's en Babilonia.

En las altas planuras de la Bactria, el Sol, sempre era favorable al Persa. El Sol d' allí no era com el Sol de la Caldea que lo mateix dava salut que insolacions y pestes, produhint la vida ó la mort á intermitencias. El fill del Iran may se va sentir cremar pel Sol en sa mateixa patria; sols rebia d' Ell un calor suau, que l' ajudava á organitzar la Terra. Era són cooperador, no són contrari. Aix's és que l' escició que del Sol feya 'l Fenici y 'l Babiloni en Adon y Moloch, Bel de Vida y Bel de Mort, — Sol rient, y Sol Fatídich, — ² no tenia cap rahó de ser á la Bactriana.

Fortalescut el persa ab tal Naturalesa y ab tals creencias — creencias que no venian de la fe cega sino del càlcul — se dedicava á trevallar la Terra ab amor y ab esperansa; y á la fi del any aplegava la cullita, «la filla de la llum y de la acció», que venia á ser la paga dels séus afanys. Y com després de la llum, tan sols á sí mateix se la devia, se sentia orgullós del cultiu qu' á la terra havia donat, y de las plantas que en ella havia fet creixer.

A impuls del Trevall vá convertir la Bactria en un paradís; y en ell va proclamar la Justicia no sols per ell sino també pe 'ls demés sers inferiors, y fins per lo que no tenia animació ni Conciencia. Allí l' injust era 'l perversós, perquè ell es el qui ab sa desidia nega á cada cosa lo

¹ Las ESCRITURAS CUNEIFORMES dihuen, «al principi sols existian la llum y la paraula increada». Lo mateix diu lo Profeta en el ZEN D' AVESTA, t. I, p. 138, 139 y 302. «Sine principio lumina.» YASNA, pág. 29. *Bournof.*

² Las religions de la Siria y de la Caldea se fundavan totas en els dos aspectes de la Naturalesa, quan floreix, pel Sol de la primavera y y quan es assecada y cremada pel Sol de la canícula.

que li es degut; y ja hem dit que per l' Iraniá, tot tenia dret á algo. Sobre 'l peresós, cau la maledicció de 'ls séus fills pobres — segons la lley Zeuda — la de sos animals doméstichs famolenchs, la de sas plantas que la set resseca, de sas terras que sense regadiu se perden, y fins la del aygua que va perduda no fá sinó llot y torrenteras. ¡Escolteu com tot li parla!

L' aygua li diu: ¡Guíam! que vaig á veure á la planta. Sinó, ho esbotzaré tot, y desbordantme, arrasaré 'ls téus camps, y 'ls umpliré de pedruscall, palets y arena. Y si 'm detenen marges, ó caych en clots, de rabia 'm corrompré y t' enviaré la peste.

Y la terra, seca, li diu per las bocas de sas esquerdas: ¡Dónam aygua, que la set m' aixuga! ¡Dónam aygua sino 't seré estéril!

Y la planta 's neuleix inclinantse trista y esgroguehida, al costat del arbre qu' alsa sas branca despulladas com si fossen descarnats brassos que clamessen al cel Justicia, pe 'l descuyt en que se 'ls té á la Terra.

Pero tantost l' Home 's mostra sensible á 'ls clamors de lo que 'l rodeja, tota la Naturalesa en pes sembla benehirlo. Al rebre las plantas l' aygua, s' alsan frescas, verdas, y ufanosas, treuen de sos capolls espléndidas flors de colors suaus, fins, delicats las unas; llampants, forts, enlluhernadors, las otras, y llensan ratxadas de perfums, que forman un coro d' aroma, que extasía al Home en pach del séu Trevall. Els arbres brotan fullas que estesas y superposadas li forman un vert dossier que 'l cubreix protejintlo quan necessita descansar de sas fatigas, regalantli al mateix temps saborosos fruyts que deleytan son paladar y reparan sas forsas. Y la Terra per cada gra, per cada llevor qu' ell li dóna, agrañida n' hi torna cent, per medi de las novas plantas; y l' aygua al passar á prop d' ell murmura ab agrañiment, reflexántli en la cristalina superficie sa noble imatge.

Tot alenta al Iraniá al Trevall.

Díuli 'l ferro: ¡Fesme espasa que 't guardaré de las fe-

ras destructoras, maléfichs ausiliars d' Ariman, tón enemich! ¡Fesme aixada ó picot, y t' obriré 'l furat per hont avuy entre la llevor que demá 's convertirá en planta! ¡Fesme mall y enclusa, y jo mateix te serviré per tot lo que vulgues fer, donantme la forma ab que 'm necessites. Bátme, escálfam, pícam, llímam, fórjam, puleixme; no 'm farás mal; yo t' reportaré grans beneficis. Pero no 'm deixis arreconat perquè 'm rovellaria.

La fusta li diu: ¡Fesme massa y 't xafaré 'l cap del drach, del xacal, del llop, de la serpent, ó converteixme en porta y 't deturaré de nit el dimoni xisclador del oratge furiós! ¹

Y esclama la pedra: arrencam, tallam, fesme paret y 't serviré de vall contra tot lo que detenir vulguis; ó construheixme á cambi de la honra de tenirte dintre!

Y 'l foch dins de la casa li diu movent sas llenguas vermel·las: ¡Felis sigas ab mon escalf per sempre, tú y 'ls téus bous, y 'ls téus amichs y la téva maynada! ¡Logrí jo ferte alcansar lo que més desitjas! aqueixa es ma aspiració á truch del brancall sech ab que piadós m' alimentas! ²

D' aqueixa manera tota la Naturalesa 's posa á són servey. Tota l' alenta, tota li demana que la converteixe en exércit del Bé en contra del esperit del Mal; en sectari d' Ahouramazda en contra d' Angromainyous. Y l' Iraniá que no es sort á tals clamors trevalla; y l' primer creix al pas que són contrari minva.

Quan á la Bactria un estranger hi arriba, es bén acullit: ningú li pregunta d' hont vé ni ahont va; sols se li exigeix que contribueixe al trevall comú y que participe tam-

¹ He vist en lo Museo del Louvre una estatueta que representa aquest dimoni. Feta de bronze, té 'l cos de gos, peus d' áliga grapas de lleó, cua d' escorpí, cap de cráneo humá ab banyas de cabra, y esten quatre grans alas sobre sas espatllas.

Una inscripció que porta als lloms diu qu' es—El dimoni del vent del Sud-oest.

² Zeud Avesta, t. I, pág. 243.

bé de 'ls beneficis. Si es una dona ó un noy se li dona casa y se 'l manté. ¿Cóm no mantenirlos? si allí fins se recull al aucell que cayent del vol, esmortuhit pe 'l fret pot apenas piular prop de la casa, ó 'l bestia, qu' esgarriat del ramat va á ferhi cap perduda l' esma. Sa munificencia arriba á més; quan ha regat sas altas planuras, diu á l' aygua: Vés á calmar la xardor, y á produhir la vida en aqueixas terras cálidas que trovarás més avall; veshi y trasforma en jardins els séus deserts; y sinó 't senten grat de la visita, si no t' aprofitan, evapórat, puja convertida en núvol, y vina á caure demunt nostre en pluja, qu' aquí sempre serás bén rebuda!

Donat aqueix modo de ser y de pensar del persa ¿qui havia de ser són enemich?

L' enemich del pajés laboriós, es el pastor nómada, fill errant del desert, sense patria, sense propietat, acostumat á no veure may límits, dropo contemplatiu, lladre per instint, qu' ab els animals que mena, tala 'l camp del agricultor destruhint el doble de lo que utilisa. El pastor tártar, capithost eqüestre d' un exércit de cavallets, semi-salvatjes que galopan sobre 'ls sembrats, abatint els blats y tronxant las espigas; es son contrari natural, es el centauro mitològich, mitx Home mitx cavall, fill malehit de Touran contra del cual se veu precisat á apuntar sas fletxas per deturar-lo en sas irrupcions devastadoras.¹

Aqueix es el soldat d' Arimán, y tot un exércit d' animals malvats l' acompanya; tot un eixam de vegetals impurs l' ajuda. El bolet venenós, l' escardot ple de punxas, el botjar improductiu, els euforbis virosos, la mortífera cicuta, y 'l llop, el xacal, el taup, el galipau, la serp, la víbora, l' escorpí, l' aranya, els insectes verinosos que tot ho pican, corcan y rosegan, els cuchs que tot ho descomponen, formán lá flora y la fauna

¹ Pera trovar més datos sobre 'l particular véginse las obras del Shah Nameh.

del esperit maligne ; ¹ pero sobre tots , los séus predilectes són els reptils fastigosos.

¡Ab quin horror no mira 'l persa aquestos deus diabòlics, jaspiats de vert groguench y negres, plens d' escatas, capas ó crostas, per quals venas cercola sanch freda, quals bocas esquixan verí, estadants rastres del fanch dels estanys, compatricis de la peste y de la lepra, fills dels malsans y deserts paissos del Assia baixa y del Africa, d' aquesta terra hont fins els homes són del color de las tenebras! Babilonia es són Imperi, qu' allí hi té 'l Dimoni 'l trono. Allí se 'ls presta adoració al fondo de 'ls soterranis, de 'ls temples. Allí se 'ls dóna 'l tractament de Senyor com als deus. Allí 'ls hi posan tiaras d' or, allí se 'ls crema encens y mirra. La mateixa Caldea no es més qu' un inmens reptil de dos caps ; Nínive y Babilonia, reptil d' escatas d' or, coronat de carbuncles y zafirs, afamats de carn humana que continuament 's engorja y s' assimila!

Pero 'l fill del Irán no combat sol contra l' exércit d' Angromainyous. Ahouramazda li cedeix tota una legió de bons amichs qu' ab ell comparteixen la fatiga y la lluyta. Els primers, els superiors son els set Ameschaçpentas, ² set virtuts protectoras del trevall, que son La Ciencia, La Bondat, La Puresa, El Valor, La Dolsesa lliberal, y 'ls Genis de la vida, 'l Productor y 'l Vivificador. El primer d' aquestos Ameschaçpentas els reasumeix en sí á tots, per que es Ahouramazda mateix. Venen després els genis subordinats á aquestas virtuts. Aquestas son, las ánimas aladas, els esperits humans, ó síguen los series de 'ls nostres actes que pesan sobre nosaltres mateixos fentnos

¹ Yaçna, Bournof, pág. 28. Zeud-Avesta.

² Segons se despren de la traducció de las taulas cuneiformes del *Britisch museum*, els set Ameschaçpentas ó potencias del Mon, son una creencia antiga comú á totas las tres branca dels pobles Ariá, Conschita y Semita.—En els conrechitas sobre los set hi ha un astre superior que es Bel ó Déu que 'ls reasumeix y sintetisa, y es el primer en lo cel, el cual en últim resultat no es mes que 'l sol ó la llum.

continuar treballant en el sentit emprés, sense decaure l'ànimo, sense perdre la forsa. Y als esperits segueixen els animals purs y 'ls vegetals productius que may abandonan al Home. El cavall blanch, que trepitja el reptil y 'l axafa; l' áliga que 's llensa sobre la serp, l' arrapa, se la empuja en l' ayre, la fereix d' un cop de bech y la rebat á las profunditats del mar: el gos que vigila de nit la casa y 'l remat, y s' abrahona al llop y á la guineu, mentras lladrant avisa al Home del perill que corren ell y 'l séu bestiar: y mil d' altres. Y 'ls vegetals li donan ajuda; fins n' hi ha un, l' arbre de vida, que li produheix l' Haoma, licor sagrat que 'l refrigera y conforta sense emborratxarlo. ¹

El persa en aqueix etern é inmens combat sab que res té d' esperar de cap ser sobrenatural, ell deu ser el cap, ell deu conquistarse la gloria; Ahouramazda mateix qu' es Ciencia y Justicia, va sols avansant lo qu' ell el fa avansar. ¡Prou fa ja ab concedirli llum y vida! Aixís es que l' Héroe persa no sucumbeix may á la Fatalitat, mólt al contrari, ell la destruheix ab el Trevall; en lloch d' acatarla li fa la guerra. Y la literatura Zenda no té tragedias, sino poemas é himnes, himnes que son cants que donan vigor al ánimo y esperansa al cor. ²

L' estermini d' Arimán, es sa conversió; combatre'l, es treballar, crear, moures. Y del que treballa, pensa y crea, en fuig la peresa y la miseria. En el principi del mon, Angromainyous ho era casi tot, y Ahouramazda casi res; pero gracias al Home, Ahouramazda va creixent y arribará á serho tot quan son contrari no será rés. El Principi del Mal no es etern.

(Acabará.)

POMPEYO GENER.

¹ L' Haoma, era extret d' una planta del mateix nom, de la familia de 'ls Asclépias, SARCOSTEMA VIMINALIS.

² Un dels himnes comensa aixís:

«¡Oh, Ahouramazda, ser sempre bó, sempre ditxós! Nosaltres nos esforsem en pensar, en parlar, en obrar, com convé per assistir á las dos vidas.» Y aquestas dos vidas que 'l persa considerava eran la orgánica y la intelectual. Yaçna XXXIII, 1-3.

LOS JUSTOS HEREUS

AYRE be á mitjans del estiu de 1871 la epidemia «febre amarilla» invadí la hermosa, gran y noble ciutat de Barcelona. Jo 'm trobava fora: recordo qu' eram á l' Agost que un pròxim parent meu m' escrigué una carta mostrandme, si be que ab vagas paraulas, lo temor de que tan terrible assot s' amparés de la ciutat nostra. Algun altre dels que 's trobavan en lo mateix Establiment degué tambe rebre la mateixa nova, donchs que per sota veu comensá á corre algun indici de lo que després devia esser veritat aterradora. Dos ó tres de mes previsors ó prudents, l' endemá al matí, sense dir res á ningú agafaren sas maletas y los vegerem desapareixe sens donarnos compte de sa fugida. Després vaig presumir que havian anat á treure las suas respectius familias. L' endemá ó l' endemá passat eomensaren á passar cap á montanya llargas currúas de matxos, en los que comensant per l' amo de casa fins l' última minyona de servey, entre mitj de far-sells y «mundos» que ni gayre be sabian com durlos, hi anava una familia entera. Nosaltres nos los miravam entre sorpresa y broma. De prompte arrivá la noticia de que s' habia declarat ab tota forsa la «Febre amarilla» y de que ab una sola nit havia fet gros estrago. Alló va esser com

una bomba que caygués entre nosaltres, pánich y dispersió com aquella jo may l' he vista. Dels nombrosos banyistas qu' eram ni un va quedarne en aquella salutífera casa. Cada hu va fugirne com y de la manera que va poguer y no quedá en tota aquella encontrada burret ni bestia de carga, qae no fes aquell dia lo camí cap á la mes próxima vila, punt de sortida. Jo que no tenia familia á qui anar á recullir de Barcelona y que sabia que per rahó de la professió meva havia de quedarme en ella, deixí passar aquell embalum de pressa y tot xano, xano, arribí l' endemá á la vila pera pendre la via férrea. ¿Qui no ha vist aquells trens umplerts de gom á gom de gent, de tota classe barrejada, ab cara esfereida y ansiosa passar cap amunt com si 'ls faltés temps de fugir de la ciutat empestada? ¿qui no ha vist aquells vagons plens de baguls y matalassos passar com llampechs, esperant deixar sa carga pera umplirse altre volta, dias seguits, de consemblants objectes? Per un regular uns quants matalassos ab un ó dos catres, junt ab la roba era l' únich que la gent s' enduya; ¡que de vegadas al veurels passar va venirme á la imaginació si alguns d' ells haurian de ser lo llit de mort, dels que tant assoradament fugian! De tot hi hagué; la malaltia havia fet bona presa, las incomoditats y pesars feren lliga ab ella: mes que hi fa; morirne á dintre ó á fora, tot era morir; la neteja devia ferse. Fins me semblá entre mitj d' aquellas acongojadas caras que n' hi veyá algunas que en son fons retratavan com certa alegria: potser per aquell medi se libraven per un quant temps de ser importunats per sos desfalchs, potser hi preveyan la mort de qui 'ls enriquia. ¡Trista condició humana!

Per fi vaig arribar á Barcelona. Tot era preguntar y anar á cassa de noticias. Una sola idea omplia la ciutat. ¿Quants n' hi ha? era la sola pregunta que se sentia y si l' interpelat llansava una cantitat crescuda allí era 'l disol-dres lo grupo y corre los d' ell com uns desaforats á dur per tot arreu la noticia. De portas se 'n comensavan á veu-

re algunas de tancadas y per los carrers de segon orde la circulació comensava á esser poca. Per lo regular al dematí tothom se llevava un poch esperansat y ab cara un xich placentera, mes així que 'l dia anava avansant y se sabian los cassos de la nit y cada vehí contava la fugida dels de baix ó 'ls de sobre ó 's veyá corre tot desalenat á un metje ó se sabia un cas fulminant que havia acabat de succehirne, entrava tant lo pánich, que no mes se tenia de arribar á mitja tarde pera veure carros plens de bultos ab lo gos detrás, lo lloro dalt dels fardos y la mestressa ab lo gatet als brassos. Tot fugia, casa hi hagué que quedá casi del tot neta ; los que aixó feyan eran los que anavan á alguns dels pobles d' aprop ahont la «febre» no hi arribava. Los demés anavan á omplir las estacions de ferrocarrils y allí era veure lo barullo, lo soroll y crits, las empentas y perduas de objectes, las rahons y barallas, la animació, los enrahonaments, los gemechs y queixas, semblava una Babilonia, fins que lo tren d' un sol cop tot se ho en duya.

Lo cert es que la ciutat ab tan grossas sangrias aná quedant deserta y no tardá pas una setmana que 'ls que 'ns hi teniam de quedar, de tan veurens ja 'ns coneixiam. Llavoras fent de la necessitat lley, trabarem coneixensa. —¿Quantas portas s' han tancat avuy en lo seu carrer? —¿Creuria que en tot lo carrer de Fernando no he trobat una sola persona!—Sap qui dihuen que es mort, Fulano. —Aqueixas eran las conversas que per lo regular se sentian y s' arribá al mitj del mal que, com en una població petita, lo dia que 's veyá apareixer per la Rambla alguna cara nova, se preguntava qui era, d' ahont venia y quin objecte devia durlo.

Jo ab uns quants amichs me reunia cada tarde á l' Ate-neo. Entre ells n' hi havia un que estava empleat á casa la Ciutat y cada dia 'ns duya l' alta y baixa de la mortandat. Tots l' esperavam ab tanta ansia que ni casi 'l deixavan reposar y confesso que mes de una vegada malehí la curiositat.

Com de costum me trovava una tarde en aquell lloch fent conversa y no fentne, donchs que la animació era poca, quan entrá un dels porters y me digué que fora de la sala hi havia un senyor que 'm demanava. Mes que depressa vaig eixirne y 'm trobí ab un capellá que 'm va preguntar si era notari y si volia fer lo favor de rebre lo testament de una persona empestada. No vaig fer mes que posarme lo sombrero y seguirlo. Per lo camí m'enterá de que una bona dona havia anat á avisar de que en un pis hi havia un senyor, que estava sol per haver fugit tota la seva familia, lo qui estava molt mal de la febre.

Hi arrivarem: lo pis estava ben arreglat, mes per lo mirall de cos, obert, alguna xica de roba de senyora eixint d' ell y escampada per las cadias, lo «centro» ple de tres ó quatre caixetas obertas, y tot remenat y en desordre, se coneixia la precipitació que hi havia agut al fugirne. A dins de l' arcoba en un llit d' hermosa xicranda hi jeya una persona, de jove edat y bona fisonomía la qual en son panteix, son abatiment, sa respiració pesada y sa cara defallida mostrava be tenir greu malaltia.

Lo capellá va acostarshi y ab to de dolsura li preguntá com estava y li digué com jo era allí al seu manar. A sa veu semblá com si sa cara s' animava una mica y després de una pausa digué que m' hi acostés. Lo bo del capellá li prengué lo pols, li digué dos ó tres paraulas de consol y eixí al defora. Jo vaig acostarmhi; las persianas del balcó eran un xích obertas y raigs de llum entrant de dret á dintre l' arcoba, deixavan veure be sa cara. Estava ja en lo grau de malaltia que 's pot dir incurable, tot respirava quietut y soletat, sols las moscas ab lo calor que allí dintre feya, aprofitant la llum que hi entrava, vagavan d' un cantó á l' altre, interrompint ab son murmull, la pahorosa quietut que entorn regnava. Quan fiu adins, lo malalt obrí 'ls ulls y semblá com si tornés una mica á vida. Ab lo cap m' assenyala que m' assentés al costat seu. Casi 'm semblá que s' entretenia en mirar com volavan aquells insectes. Després quedá quiet altre vegada: fou aquell un moment

solemne. A la fi digué: Vull testat. Jo cridí al reverent capellá y á dos vehins que ell havia anat á buscar, y ab veu baixa y pausada comensá 'l malalt.—En nom de Deu: Jo, fulano de tal, trovantme detingut en lo llit de malaltia corporal, empero sá de enteniment y ab clar parlar ordeno esta ma testamentaria disposició de la qual elegesch en executor al reverent rector D... de qui he tingut ajuda en ma derrera malaltia y á qui prego torne mon cos á la terra de la que va eixirne y ab sos oracions y prechs eleve ma ánima á Deu pera que la aculle en la seva eterna gloria. Demano perdó de totas las ofensas que hage fet y vull que las injurias me sian bonament liberadas. Llego á ma esposa la quantitat de tant ab condició de restitució pera la qual deurá prestar fiança, cas que no compleixe lo que per mi mes avall trovará disposat. Instituesch en mas herevas á las moscas... Al sentir aixó, parant de escriure vaig mirar, tot estranyat, al malalt; lo capellá doná també un pas endevant. Lo pacient ho va coneixer.—Estich, va dir, en mon cabal judici. Quan en eixa hora suprema, l' últim pas de la vida, me trobo sol, abandonat, sens una cara amiga ni parenta, just es que mostre mon agrahiment als que m' han vingut á fer companyia y han sigut per mi mos derrers fidels amichs; en mitj de mas angoixas, de mas penas, de mos sufriments y fatigas, de mos dolors, ansias y tristesas, ellas han sigut los únichs sers terrenals que no m' han desamparat ni una estona, que no han volgut deixarme á pesar de mos mals y miserias y donchs que de bens terrenals dispo, per ellas vull que siguen. Y dirigintse á mí digué: continuhi. Jo torní á agafar la ploma y ell seguí.—De tots mos bens instituesch en mas herevas á las benvolgudas moscas que en ma última enfermetat no m' han deixat ni un moment, á qual fi, cada any durant los mesos de Juliol y Agost, comprará ma llegataria tants ruscos de mel y estenentla en platas las posará al terrat en lo sol pera que hi puguen anar á menjar las moscas; manant que si sols un any deixa de ferho tinga de entregar á mon executor lo llegat que li he fet en est mon

testament pera que del mateix ne fasse lo que corresponga en compliment de la comanda que li he fet referent á la mia ánima. Ab aquest testament revoco tots los altres etc.

Jo acabí lo testament, lo malalt pregá als dos vehins presets pera testimoni é incorporantse firmá. Lo ministre de Deu li administrá després los Sacraments y ab éll al veure la soletat en que estava lo malalt feren propósit de no deixar-lo fins lo derrer moment de la vida. Lo metje com de escapada vingué duas ó tres vegadas y cada volta 'n feu pitjor pronóstich. A las pocas horas de haver disposat lo malalt se li ocupá lo enteniment y comensá á desvariejar pera entrar luego en la agonia. ¡Quantas de cosas passaren per aquella imaginació! En mitj de sa fatiga, de sa respiració pesada, de son panteix, li sentí expressar tots los recorts de edat passada totas las esperansas de un ditxós pervindre. Totas las ideas en confus tropell se li anavan succehint, la una derrera l'altre, en vertiginosa furia, donantli no mes temps de comensarlas, pera pendre desseguida una de nova. Ningú era capás de seguirlo; li sentí pronunciar una vegada lo nom de Pare y sa cara semblá com si sentís en son interior una cosa que l'alegrava, mes desseguida una cruel punxada degué ferir lo seu cor, per que fins sas mans feren un esfors pera alsarse una mica com si 's volgués treure de sobre alguna cosa que l'oprimia. ¡Ay! així vaig pensar jo son en eix mon las nostras alegrias, sempre la pena traidora pera matarlas naix detrás d'ellas.

Confesso que davant d' aquell espectacle jo no sabia mourem. Aquella soletat espantosa, aquella fredor terrible, m' atreyan sense poguer deseixirmen. Tot aquell benestar y luxo que 'm rodejava m' oprimian mes lo cor y m' aferravan mes á aquell lloch de dolor y pena. Com pot ser, me preguntava jo, que així hagen abandonat á eix pobre home. Despres vaig saber que casat ab una noya casquivana y lleugera, d' eixas que tant abundan, las que no mes pensan ab lo boato y luxo y tot lo d' eix mon ho prenen á broma, fins lo de anarsen á fora ho havia volgut

fer lo mes alegrement posible, com deya y se n' havia endut llarga companyia. Que son marit flux de geni hi havia consentit y surtits ja de la Ciutat li havian vingut á n' ell los senyals precursors de la malaltia; que sa esposa incapás de compendre sos debers y pensant mes ab ella que ab los altres, havia agafat por y que entre plors y desmayes havia resolt no tornar á entrar á Barcelona, donchs no era cas que tots morissen; que los demés acompanyants veyentne á n' ella de aquella manera, massa égoistas y no volent perdre lo bon temps que se 'ls preparava, dongueren la rahó á n' ella, y que 'l marit bo com era va mitj consentirhi y creyent que era millor pera atendre á son mal las comoditats de casa que no pas los inconvenients de un hostel ó casa desconeguda, resolgué entornarsenhi. No cal dir que hi hagué plors y abraçades, que li encomanaren sobre tot que anés á buscar algun seu amich pera no quedar-se sol, que 's cuidés be y que l' endemá l' esperarian á tal puesto y que no 's des-cuidés pas de enviarlos á dir com se trovava. Ab alló creyan satisfer sa conciencia y 's departiren espós y esposa pera no tornar á veures may mes. Perque lo mal aná creixent y eram á mitja nit quan li comensaren á mancar las pocas forsas que conservava; caigué en un gros abatiment y depressa, depressa aná perdent la vida. Lo capellá mes acostumat que jo á eixos cassos, se l' anava mirant, prenentli sovint lo pols fins que tot plegat encenent una cerilla de la candelera li posá entre las mans y comensá á resar la dolsa y suau oració de l' ánima. Jo ajenollat, anant seguint aquellas hermosas paraulas, ab cordial anava aixugant los ardorosos llabis del que ja res d' aquest mon esperava. De prompte lo capellá 'm va mirar, lo pacient feu una aspiració é incliná lo cap. Tot havia finit. Lo que en aquell moment passá per mi, confesso que no podria esplicarho, recordo si sols que insensiblement vaig alsar los ulls y mans al cel com demanant misericordia y 'm semblá veure com entremitj de núvols una cosa indefinible se 'n anava á la eterna gloria.

*
**

Era ja finida la epidemia; dias ha que s' havia cantat lo Tedeum y las familias anavan tornant poch á poch á llur respectiva casa. Jo ja no 'm recordava casi de la escena dalt dita, que prou d' altres tinguí de veuren, quan un demati vegí entrar al despatx una senyora endolada ab tres ó quatre senyors, la cual mostrantme la fe d' óbit de aquella persona á qui vaig assistir en sa última hora me pregá si li llegiria lo testament que havia fet en ella. Vaig examinar la certificació que 'm duyan y fentlos assentar vaig treure del manual lo que 'm demanavan y vaig dir al escribent que tenia devant que hi dongués lectura.

Era un dia d' hivern y un sol clar y hermós, com sol fer en nostra Ciutat, entrava de ple á ple en la habitació ahont eram; á mes á mes la encesa flamarada del escalfapanxas donava animació y vida al cuadro y jo sentat en lo silló anava observant las diferentes fesomias dels que eran en ell part activa, estudiant en ellas l' efecte que 'ls feya lo que 's llegia. Era la viuda á lo que poguí entendre per detras del vel ó llarch «manto» que la cubria, jové y guapa, de mirada alegre y distreta, y anava tan empoynada apesar de la severitat del trajo de dol, que no duya res que no fos en lo seu punt y hora; los demás eran nebots carnals del difunt, un d' ells en primer grau, escepció feta del amich que 'ls acompanyava. Tots creyan pescar herencia; com que lo difunt era rich y havia mort sense familia, era natural que tot ho compartís entre sos parents y esposa, fins estich cert que lo amich entre sí pensava que una cosa ú altre per ell també hi hauria. Així es que á mida que l' escriptent anava avansant, la sorpresa se pintava en sas caras que no podian dissimularho, y tot eran gestos y estranyesas. Precisament en aquells instants, seduñida per lo escalfor que en la habitació regnava, una mosca eixida del recó ahont devia estar amagada, comensá á voleyar d' un cantó á l' altre. Jo

ab la rialla al cor me la mirava pensant que aquell petit insecte ab qui ningú reparava era l' heroe de la festa aquella y seguintlo, seguintlo, lo vegí posar damunt lo front del nebot, qui tant atareat estava que ni tan sols va adonarsen. L' escriptent aná llegint y quan fou á la cláusula hereditaria al oirse la institució d' hereu hi hagué tal esplosió de ira, que 'm vaig arribar á creure si la casa se 'n entraria. La mosca per aixó quieta en lo front del codiciós, que sensa cap trevall, pensava arreplegarne una bona herencia, semblava com qui 's mofés del qui la sostenia. Fibla, fibla pensava jo, aqueix cervell per qui en aqueix moment tan inútils y ambiciosas ideas passen, fibla y veslo reduhint al terreno práctic de la veritat del que may hauria degut apartarse; donchs que, ¿sols per las alegrías es perque ab parentiu nos ha unit la naturalesa, y sens trevall ni amor podem tenir dret á la estimació, á las riquesas, al recort dels altres? La viuda arrencá en un plor, jo no se si de sentiment ó rabia, los demás s' alsaren com picats per una vespa, y ab crits de:—Lo testament es nulo—Degué morir boig—se 'n anaren cap á la porta. Lo amich llavoras conegué la justicia del testador. Eixa vida, digué, es sols de trevalls y penas y pera las necessitats es per quan son sempre los amichs y parents, que las alegrías per sí solas se passen. Mes los altres ni menos se 'l escoltavan, furiosos se dirigiren cap á la porta, jo 'ls hi vaig anar acompanyant tot despedintlos, dihent entre mi; aneu, aneu, que cada hu te en eix mon la paga que 's mereix y la severa justicia dona á cada hu lo que li pertoca. Y no vaig veurels mes. Ben merescut s' hò tenian.

F. MASPONS Y LABROS.

LO VELL DE LA MONTANYA

Hi ha un vellet á la montanya
que qui sab los anys que tè,
ningú ha vist hont dorm y menja
y sols ix quant hi ha mal temps.
Densá del altra centúria
ja ha surtit sis colps ó set,
en la ma sempre 'l gayato
y als llabis lo nom de Deu.
Cada colp que pega en terra
tot lo poble s' alsa dret;
cada colp que repta ó blasma
tot se migra vora sèu.
—Qué hi ha mestressa?—Alarbs venen.
—Donchs ¡via sus! guerra á n' ells!—
Y la terra reverdia
ab mes ufana després.
—¡Ara 'ls gabaigs!—Acassemlos
per valls y afraus y 'ls traurem.—
Y ab la sanch dels nostres héroes
s' assahonava 'l terreny.
—¿Qué ploras manyach?—La faccia
que m' ha deixat sol y bern.
—Ahont anem minyó?—A la serra.
—Sí, quant t' hi demane 'l vell.
Sanch de germans s' es vessada,
y aixó es crim que crida al cel;
mala sahó tè la terra
ab lo plor dels orfenets.
Pagesos y gent de vila
ja us ne gaudiréu pla bè
los qui aixecareu bandera
per ferir lo pit matern.

ADOLF BLANCH.

CANSÓ DE LA ESPIGA

EN un camp que de la guerra
l' aspra petja du estampada
y hont encara bull la terra
ab la sanch que l' ha xopada,
hont lo blat s' ajau podrintse
trossejat per entre 'l fanch,
y 'ls aucells passen morintse
respirant un baf de sanch;
com lo so d' una bandola,
d' una espiga trista y sola
va sortint un cant suau:

—Jo só la vida,
jo só la pau.

Ahí' ab totes mes amigues
un mar feyam de bonansa,
y aqueix camp cobert d' espigues
del pagès era esperansa.

Cada cop que se 'ns mirava
dins la sitja 'ns veyà ja,
les mesades ja contava
que viuria ab nostre pa,
y somreya contemplantnos,
y nosaltres onejantnos
li cantavam tot suau:

Jo só la vida,
jo só la pau.

Han passat com torrentades
gent y gent que 's combatia,
ab uns crits y sotragades
que la terra s' escruxia.
Han passat, y mortes dexan
les espigues en lo camp,
y al matarles no conexen
qu' allí hont moren naix la fam.
Ja la gent se 'ns fa enemiga,
y 'l delicte de la espiga
no es res més qu' un cant suau:
Jo só la vida,
jo só la pau.

Tota sola m' han dexada;
tanta amiga y tota morta!
ja tan sols d' haver quedada
una idea m' aconhorta.
Quan la rústega familia
qu' esperava 'l nostre pa,
travessant llarga vigilia
per la fam tremolarà;
entre d' altres barrejada,
jo allí dintre faré entrada
y 'ls diré trista y suau:
Jo só la vida,
jo só la pau.—

Y la espiga fantasiava,
y un hermós demá entreveya,
y al oretx que la gronxava
carinyosa li somreya;
quan tot d' una se 'n venian
altra volta 'ls batallons,
en desordre s' empenyian
fent rodá' 'ls pesats canons;
y en la totxa sotragada
fou la espiga arrabassada
quan cantava més suau:
Jo só la vida,
jo só la pau.

ABRIL DEL 1875.

FRANCESCH MATHEU.

A UN CASTELL FEUDAL

(A MON AMICH EN VICENTS ARTEAGA)

Al veurer ab mahons aparedadas
Atas gòticas arcadas,
ab l' ocre y ab la cals atapahidas
tas, ans, prou respectadas
arrugas de ton front enrevellidas;

al veurer com s' enfila joganera
per ta testa severa
la parra que 'n tos peus, pacient, acotxas ;
com tapan ta senyera
simétricas garlandas de panotxas;

al veurer en ton rostre de ferresa,
com llàgrima sospesa
l' olla terrosa, de 'l aucell parada,
y com, ab roba estesa,
adornat' un intrús la portalada;

m' apar que 'l segle, que 'l progrés empenta,
disfressa ta ossamenta
ab lo trajo ridícol del orat,
dihent, ab veu potentia:
Ecce homo. Aquí 'l tens Humanitat.

JOAN PONS MASSAVEU.

EN LO COR

DINTRE 'l meu cor hi ha niuada
d' amorosos pensaments;
uns que baixan fins la terra,
y altres que pujan al cel.

De ditja y dolça gaubança
semblí que son los primers,
y de melangia y penas
tasto l' amargor en ells,

y els altres que son tan tristos
com lo meu penediment,
recordanças d' altra vida
me donan ab sos plahers.

Alas del cor, alas blancas
com las clapas de la neu,
portaune al cel los insomnis
que vessa el cor à torrents,

qu' en lo mon va desfallint-ne
de mon esperit la veu,
y caure sento una á una
las fullas de mos llores.

Dintre l' cor tot son tempestas
d' angunias y sentiments,
y en el mon somriu l' aubada
ab son verginal oreig.

Dintre 'l cor tot es ja fosque,
fosque dels passats plahers,
y en el mon tot es bellessa,
llum, amoretas y aucells.

Alas del cor, alas blancas,
alas de mos pensaments,
nihuada de mos ensomnis,
recordanças d' altras temps,

si mortas mos ulls us vehuen
de lo trist cor dintre 'l breç,
treuen rosas y asutcenas
sa mortalla ricament,

donchs en la pobre niuada
d' amors qu' en lo meu cor veig,
hi ha un aucell qu' es tot bonich,
un aucell qu' es diu la fe.

JOAN B. PASTOR AICART.

GELOSÍA

SONET

PROP d' una rosa una lilá crexia,
amantse las duas flors ab tal ternura,
que si l' una sentia una amargura,
l' altra una amarga pena ja sentia.

Los papallons las veyan cada dia
mirarse embadalidas de ventura,
amanyagarse al bres de l' aura pura,
petonejarse bojas d' alegría.

Nasqué un clavell en mitj de lilá y rosa,
per mala sort, de tanta gentilesa,
que l' amaren ben prest las flors joliusas,

Y 's posá una de l' altra tan gelosa,
que perderen sa flayra y sa bellesa
y s' anaren tornant totas mustiuas.

J. RIERA Y BERTRAN.

EN UN BANO

TOT temps en la flor mes bella
l' abella se sol posar,
y la mel per xuclar d' ella,
sempre 'l fibló de l' abella
á la flor té de matar.

Uns llabis de mel y rosa
jo conech, frescos y bells;
si cap abella s' hi posa,
venta fort y bona cosa
bano, fins que fuja d' ells.

F. UBACH Y VINYETA.

CONSISTORI DELS JOCHS FLORALS

DE BARCELONA

CONVOCATORIA PERA 'LS DEL PRESENT ANY 1876

Als experts y honorables trovadors de Catalunya y tots los comtats y antichs reyalmes ahont la nostra llengua es parlada ó coneguda, 'ls set Mantenedors del CONSISTORI DELS JOCHS FLORALS DE BARCELONA, en l' any XVIII de sa restauració, salut.

Pera ben cumplir la honrosa comanda que 'ns feu lo respectable Cos de Adjunts lo dia 15 de Janer últim, vos invitam á péndrer part en los JOCHS FLORALS de MDCCCLXXVI, proposántvos lo present cartell, desitjant pera vosaltres clar ingeni y noble inspiració y á nosaltres llum y bon acert pera jutjar y premiar als mes dignes.

CARTELL

Lo primer diumenje de Maig vinent, dia 7 del mes, se farà, en lo lloch y hora de costum, la festa poética dels JOCHS FLORALS, y adjudicats seràn als autors de las millors poesías de las que 'ns hauran enviadas, los tres premis ordinaris, oferta que sol fer l' Excelentísim Ajuntament de Barcelona, magnífich protector y ja de antich temps aygador de la Gaya Ciéncia.

La primera joya ó premi, que es una ENGLANTINA D' OR, serà donada á aquell que haja mes ben trovat sobre qualsevol dels fets històrichs y gloriosas conquestas de Catalunya, ó sobre usatjes y costums de la terra catalana, essent preferida, en igualtat de mérit, la poesia escrita en las formas narratives de romans ó de llegenda.

De la segona joya, que serà una VIOLA D' OR Y PLATA, se 'n farà entrega al autor de la millor composició lírica, bè sia moral ó religiosa.

Lo tercer premi que s' anomena premi de honor y cortesia, consistent en una FLOR NATURAL lligada ab una cinta primorosament brodada, se adjudicara al qui haja fet una poesia mes inspirada sobre un punt que 's deixa al bon gust dels trovadors. En recordansa de antichs usos, lo qui obtinga aqueix premi, deurá ferne present, en l' acte, à la dama de sa elecció, que serà proclamada REYNA DE LA FESTA y donará las joyas als guanyadors que en la cerimònia sian.

A mes de aquestos tres premis, hi podrá haver los accésits y mencions honoríficas que 'ls Mantenedors judiquen ben merescuts.

Las poesias deuran ésser inéditas y estar escritas en catalá antich ó modern literari de est Principat, Mallorca ó València, essentne igualment admesas en qualsevol dels dialectes del Mitjdía de Fransa, ab tal que 'ls autors, evitant la influéncia de altres idiomas extranys al pais de la llengua de Oc, procuren escriurels de la manera mes semblant al antich provensal ó al català literari.

De mes á mes l' ATENEO CATALA té oferta una MEDALLA DE PLATA pera adjudicarse en lo present any, ja que en lo passat no ho pogué ésser, al autot del millor estudi crítich, escrit en prosa catalana, sobre 'l següent tema: TEATRE CATALA—SAS TRADICIONS—SON ESTAT ACTUAL—¿FINS AHONT ES CONVENIENT SON CONREU?

Del mateix modo la Societat artística y literaria LA MISTERIOSA ofereix un BUCH DE PLATA AB UNA ABELLA DE OR al qui presente la millor EPISTOLA SATIRICA MORAL, premi que tampoch pogué adjudicarse l' any passat.

Així mateix alguns catalanistas, ab lo desitj de fomentar la prosa catalana y 'ls treballs d' investigació històrica, fan lo present de un premi que consisteix en la HISTORIA DE LAS CREHUADAS, per MICHAUD, composta de quatre volums luxosament encuadernats, y la obra de

MR. WALLON nomenada JOANA DE ARC, que forma un volum il·lustrat ab 14 cromos y 250 gravats, ab espléndida enquadernació, á la millor monografia en prosa catalana, sobre una institució, un monument, un personatge ó un punt qualsevol de l' historia de Catalunya.

La Redacció de LA RENAIXENSA, desitjant protegir lo conreu de las lletres catalanas, fa oferta de un premi que consistirá en una petita biblioteca composta de varias obras de DICKENS, 28 volums,—ESCENAS DE LA VIDA DE PROVINCIA de BALZAC, 8 tomos,—Obras completas de JOSÉ MARIANO DE LARRA, 2 volums, y—AYER, HOY Y MAÑANA, de A. FLORES, 6 tomos,—al autor del millor QUADRO, ó COLECCIÓ DE QUADROS, DE COSTUMS CATALANAS DE CIUTAT, EN LO SIGLE ACTUAL, escrits en prosa.

Las composicions que óbten als premis expressats deuran ser presentadas ó dirigidas al Secretari de est Consistori, carrer del Hospital, núm. 127, pis segon, ans del mitj dia del 15 de Abril vinent, acompanyadas cada una de un plech clos que continga 'l nom del autor, y durá en lo sobrescrit lo títol y lema de la composició á que pertanye.

Los plechs corresponents a las composicions no premiadas seran publicament cremats, en lo dia de la festa, despres de oberts y publicats los de las que hauran obtingut premi ó accesit.

Lo Consistori 's resérva per un any la propietat de las obras premiadas.

Que 'l Senyor vos done á tots la llum de la intel·ligència y 'l foch del sentiment, pera cantar ab esperit ben catalá la PATRIA, la FE y l' AMOR.

Fou escrit y firmat lo present Cartell en la Ciutat de Barcelona al 28 de Janer del any 1876. pels set Mantenedors.

LLUIS CUTCHET, President.—ANTONI DE BOFARULL.—DAMAS CALVET.—PERE DE ROSSELLÓ.—ENRICH C. GIRBAL.—J. ROCA Y ROCA.—JOSEPH BLANCH Y PIERA, Secretari.

NOVAS

Lo distingit pianista D. Eusebi Ferran ha comensat á publicar un album de pessas pera piano que 's recomana per son luxu y relativa baratura. «El Pentagrama» porta per titol, y se publicaran dos quaderns mensuals á 6 rals cada un. Lo primer, además de una magnífica portada del renomnat pintor senyor Llovera, conté una tarantela, una polka y un tango, formant un quadern de dotze páginas esmeradament estampat.

Lo llorejat poeta D. Anicet de Pages esta à punt de dar á la estampa un volum compost de algunas poesias seguidas d' una serie d' articles crítichs dels principals poetas catalans. La major part d' aqueixos articles estan per publicarse en alguns dels diaris de Madrid.

Llegim en la «Revista de Archivos, Bibliotecas y Museos.» «La Diputació provincial de Saragossa te acordat donar comens á la publicació de las obras dels cronistas historiadors aragonesos ab la «Crónica de San Juan de la Peña,» sortint à llum ab lo text llati una traducció romansejada quasi coetanea.»—¿Quan serà que las Diputacions de las provincias catalanas, faran altre tant ab nostres oblidats cronistas, que fins desconeguts serian à no esser la diligencia d' alguns bons patricis?

Lo jove poeta D. Apeles Mestres ha publicat un nou tomet de poesias âb lo titol de «Microcosmos».

Nos ne ocuparem detingudament en un dels pròxims números.

En 1871, los voluntaris catalans, remeteren á la Exma. Diputació Provincial de Barcelona, una canoa qu' havian apressat als insurgents de Cuba. Provisionalment fou col·locada en lo pati de l' Audiencia que mira al carrer del Bisbe, y d' alli treta pera depositarla en la portalada de casa 'l Regent en lo carrer de San Sever. Han passat cinch anys tenint descuidat aquell trofeo, y no es aixó lo mes trist, sino que lo qu' havia de servir pera perenne testimoni de la bravesa dels fills de Catalunya ha sigut en gran part destrossat, tal volta inconscientment, pero sempre profanant un recort gloriós de la nostra terra. Demanem à la Exma. Diputació Provincial que se serveixe mirar aquest assumpto, ab tota la importancia que 's requereix.

Lo ilustrat Prebere D. Pio Pi y Vidal, qu' ha publicat alguns interessants treballs en LA RENAIXENSA, ha sigut nomenat Vicari General de la Diócesis de Vich.

Li doném la mes coral enhorabona.

S' ha estrenat en lo Teatro Principal la comedia de màgica «La Nueva Màgia.» En la «mise en scène» d' aquesta producció, encarregada tota á artistas é industrials catalans, s' ha demostrat altra volta que no necessitem recorre per res á l' estranger pera presentar espectacles dignes dels primes teatres d' Europa. Al eminent pintor escenógrafo senyor Soler y Rovirosa, al Mtre. Goula, autor de la música, y al senyor Moragas, Director coreogràfich, se deu principalment l' exit obtingut per «La Nueva Màgia.»

S' ha repartit un fascicle de la BIBLIOTECA CATALANA que conté 'ls plechs 14, 15, 16 y 17 del «Tirant lo Blanch.»

La Diputació Provincial ha aprobat los planos de la escala que

deu construirse en lo Palau de la plassa de San Jaume. Sabém que serà una obra suntuosa y digna per tots conceptes de la bellesa arquitectónica del edifici, y de la importancia de la Corporació que l' ocupa.

Lo «Centro Moral Instructivo de Gracia.» anuncia pera 'l 25 de Mars pròxim un certàmen ab los següents premis:

Una assutzena de plata à la poesia que millor cante l' august misteri de l' Encarnació del Fill de Deu.

Una vara de Jessé de plata à la millor poesia de caracter filosòfich, ab tal que no continga cap pensament contrari als principis y doctrina del Catolicisme.

Una ploma de plata al qui ab major copia de datos y solidés en los judicis desenrotlle en un treball en prosa 'l tema «Influencia de la Unitat religiosa en l' història nacional.»

A mes d' eixos premis hi haurà accéssits y mencions.

Las composicions podran ser en castellà ó català, y deuràn ser enviadas sens firma, acompanyadas del plech ab lo nom del autor en qual cuberta conste 'l lema de la composició, al Secretari D. B. Riambau (carrer del Angel, n.º 67, bis segon Gracia,) abans del 10 de Mars.

L' Ajuntament de Reus ha acordat instalar en la Casa de la Ciutat una Biblioteca pública y ha dirigit una escitació als vehins en general pera l' augment de dita biblioteca, composta actualment de llibres procedents de donatius particulars.

En lo concurs de la Real Academia de Medicina y Cirurgia de Madrit ha sigut premiat D. Pere Izquierdo per una memoria biogràfica, bibliogràfica y crítica sobre 'l célebre metje català del segle passat D. Antoni Gimbernat.

Noticiós lo senyor Inspector d' Antiquetats de Gerona de que 'l duenyo del antich edifici nomenat Capella de Sant Nicolau, situat al costat de San Pere de Galligans, tractava de tirar-lo à terra pera

construir en son lloch un magatzém, ha dirigit excitacions à la Dipució Provincial, al Ajuntament y à la Comissió de Monuments de la immortal Ciutat pera que aunen sos esforços à fi de salvar aquella joia del Art Cristià.

Esperém que 'ls geronins acreditaràn en aqueix assumpto son amor à las bellesas artísticas de la terra, fent que 's realisen los llohables proposits de 'l Inspector d' Antiquetats.

La Diputació provincial ha anunciat las bases pera 'l concurs á una plassa de pensionat en una de las primeras capitals de Europa pera l' estudi de la música durant tres anys consecutius.

S' han estrenat darrerament á Valencia las següents produccions: «Tres forasters de Madrid,» comedia en dos actes de D. Eduart Escalante; «Un aprenent de llatí» y «El sant per la peana» de D. Manel Millás, «La gallina del vehinat» de D. Jacob Sales y «Una agüela verda,» pessas en un acte.

En las revistas de Madrid hem notat los següents treballs referents á Catalunya.

En la «Revista de España» (13 Janer) un treball titolat: «Recuerdos históricos y tradiciones de los Pirineos.—La tragedia de Llivia» de D. Victor Balaguer, que consisteix en una traducció castellana d' una tragedia catalana d' aquest últim títol, original del distingit poeta català que firma l' article, acompanyada d' un preàmbul històrich.

«La Ilustracion Española y Americana» ha publicat en dos números (8 Janer y següent) un treball de D. Pere Nanot Renart, qual epígrafe es «Un poeta catalan del siglo xvi. Pere Serafí.

Per ultim en la «Revista Europea» (23 janer) se veu en primer terme un escrit sobre «El tamborillo de San Pedor» en que 'l conegut autor de historia militar, senyor Gomez de Arteché, s' ocupa del memorable fet del Bruch, fent esment de la influencia que en son gloriós éxit tingué un noy empurdanés, que ab un tambor, fou ab lo sometent de dit poble.

Fa temps qu' en esta secció anunciarem la próxima surtida d' una obra molt important pera la propagació de nostra llengua. Avuy tenim lo pler de manifestar qu' ha surtit ja lo primer plech de dita publicació que ab lo titol de «Cansons de noys y noyas» corre á carrech del Editor de música Sr. Bernareggi. Los Srs. D. Joaquim Riera y Bertran, D. Joseph Rodoreda y D. Apeles Mestres, autors respectivamente de la lletra, la música y 'ls grabats qu' acompanyan las cansons, estan tots á una notable altura en aquesta obra destinada à obtenir, molt favorable acullida. Acompanya 'l text una traducció castellana de D. Vicens Arteaga Pereira.

Está à punt de publicarse lo suplement al Cartell dels Jochs Florals, anunciant alguns altres premis oferts per corporacions y particulars.

Dintre de poch temps surtirà la primera entrega ó cuadern de la «Historia crítica, civil y eclesiástica, de Cataluña» escrita per lo distingit historiador y entusiasta catalanista D. Antoni de Bofarull. Nosaltres que coneixém l' interés ab que, ja de temps, era esperat aquest trevall, y sabèm qu' ell es fruyt de molts anys d' estudi y d' investigació, no dubtèm en assegurar que un complet éxit coronará publicació tant important. Las láminas estàn à carrech del erudit escriptor é inteligent artista D. Joseph Puiggari.

S'ha estrenat al Liceo una pessa ab lo titol de «Un parell de monjins roigs.»

Lo dia 2 del corrent tingué lloch la repartició de premis del certàmen celebrat per la Societat particular «La Misteriosa.»

La nombrosa concurrència qu' omplia la sala ahont tingué lloch aquell acte no cessà d' aplaudir als autors premiats y admirar los bells pensaments y escelent forma de las poesias distingidas per lo jurat. Foren premiats la senyora Penya de Amer y 'ls senyors Reventós, Matheu, Taronjí, Careta, Torres, Pirozzini (Carles) y Pirozzini (Felip).

Seguint la relació del moviment acadèmic de la present temporada dirém que en l'Ateneo seguí la discussió sobre l'educació de la dona prenenthi part, després dels socis qu'indicàrem en lo últim número, los Srs. Oms, Freixas de Sabater, Dr. Gatell, Torrella y Brocà.

Lo dia 26 del mes últim se celebra la sessió inaugural de la Academia de Jurisprudencia y Llegislació, llegint lo Secretari Sr. Brocà la Memoria de reglament y tractant lo President D. Estanislao Reynals y Rabassa del «Dret Cristià». S'anuncià també 'l tema pera 'l concurs de 1877 que versa sobre la Institució del Jurat.

Tingueren comens en la Academia de Ciencias Naturals y Arts las lliçons de Trigonometria que donarà tots los divendres lo Dr. Mundi.

Per últim continuaren ab regularitat las conferencias en la Societat mèdica «Lo Laboratori» y en la Academia Medich-Farmacèutica; y en l'Institut de San Isidro n'ha donat de teorich-pràcticas sobre la poda de las vinyas D. Lluís Justo y Villanueva.

Segueixen las representacions en lo Teatre Romea de la nova produccio de D. Frederich Soler en tres actes «Lo Didot» de que'ns ocuparem ab tóta estensió en la proxim número, y à l'Odeon la pessa en un acte «Plohuen desgracias.»

Ab ocasió de la solemne festa religiosa que tingué lloch à Calella per la consagració del Ilm. Sr. D. Tomàs Costa y Fornaguera, bisbe de Lleyda, fill d'aquella vila, se repartí publicament un follet en català, degut à la ploma del jove escriptor D. Felip de Saleta, que conté la biografia y 'l retrato en boix del indicat Prelat.

Han comensat en lo Teatro Real de Madrit los ensaigs de l'ópera del mestre Pedrell l'«Ultimo Abenzerraggio,» ab tant aplauso estrenada al Liceo.

La Academia de Medicina y Cirurgia de nostra Ciutat ha publicat lo programa del concurs de 1876, en conformitat à la disposició tes-

tamentaria del soci de número Dr. D. Francisco Salvà y Campillo, quals temas son los següents:

1.er Escriure l' observació puntual y exacte d' una epidemia ocorreguda en algun punt d' Espanya.

2.ⁿ Historia de la Cirurgia Española ab datos biogràfichs dels Cirurgians que mes han figurat en ella.

3.er Estudi topogràfich-médich de qualsevol punt d' Espanya, escepte 'ls de Vich, Alcántara, Tarragona, Portugaleta, Sierra de Ayllon, Siti del Pardo y Gran Canaria ja presentats en anteriors concursos.

Las Memorias referents al primer punt deuen ser de rigor escrites en castellá; las demás poden serho també en llatí, francés ó italiá.

Lo mestre en Gay-Saber D. Victor Balaguer donarà à la estampa dintre breu temps en edicio de gran luxu la última y 'ns atrevem á assegurar mes important de sas obras.

En lo teatre del Olimpo estan à punt d' estrenarse dos produccions dramáticas en 3 actes de nostre amich y colaborador D. Miquel Draper ab lo títol de «Lluytas del cor» y «Un drama de familia.»

També en lo Romea s' han repartit los papers de la comedia en un acte «Un quadro», de D. Eduart Vidal y Valenciano, premiada en los Jochs Florals.

Lo 15 del mes de Janer tingué lloch en lo Foment de la Producció Nacional la Junta general ordinaria del Cos d' Adjunts dels Jochs Florals. Després de donar Compte lo Consistori surtint de sa gestió, se seguí á nomenar lo del present any. Est quedá constituhit del modo següent: D. Lluís Cutxet, President, D. Antoni de Bofarull D. Damás Calvet, D. Enrich C. Girbal, D. Pere de Rosselló, D. Joseph Roca y Roca y D. Joseph Blanch, Secretari.

Suplents los Srs. D. Joseph Maria Arnau, D. Alvar Verdaguer y D. Antoni Careta.

Com veuran nostres lectors en altre lloch d' est número, lo Consistori feu sortir ja 'l Cartell pera 'l pròxim certamen.

Lo mestre en Gay Saber D. Frederich Soler ha finit la publicació del volum de sas poesias que ab molta acceptació ha vist la llum en esta ciutat.

Gracias â l' iniciativa y als esforços d' alguns ferms catalanistas com los Srs. D. Francesch Pelay Briz, D. Francisco Maspons y Don Alvar Verdaguer y â la cooperació de nostres mes nomenats escriptors, s' ha pogut trametre â la Exposició de Filadelfia una important colecció de llibres, suficients pera fer conéixer en aquell universal concurs tot lo important de nostre modern renaixement.

Las obras enviadas son las següents, segons nota lleugera que hem pogut pendre.

Colecció complerta dels Jochs Florals.—Id. de la Renaixensa.—Biblioteca Recreativa.—Certamen de la Misteriosa.—Associació Literaria de Gerona (72 y 73).—Certamen de la Academia Bibliogràfico-Mariana.—Briz: Brot de achs, Llibre dels noys, Alazarc, Lo Coronel d' Anjou, La Masia dels Amors, Lo llibre del cor meu, Las venjansas del Rey Pere, Flors y Violas, La panolla, Lo llibre dels poetas, Cansó de mestre Jan. — Maspons (Francisco): Jochs de la Infancia.—Vidal Valenciano (Gayetà): La vida en lo camp, Cartas familiars, Lo camí de la fortuna.—Rosselló: Ramon Lull, Lo joglar de Maylorcha, Flors [de Mallorca. — Milà y Fontanals: La cansó del Pros Bernat, Estudi de la llengua catalana. — Rubió: Lo Gayter del Llobregat.—(Argullol): Las Orfanas de Mare, Crit de l' anima.—Mestres: Avant.—Maria de Bell-lloch: Salabrugas.—Bofarull: Gramática y crestomatia de la llengua catalana.—Ubach: Primerenques, Celistias.—Riera: Cansons del temps. Deu Naracions. — Matheu: Anuari Català.—Martí: Poesias premiadas â Montpellier.—Ferrer: Gramàtica Catalana.—Feliu: La Dida.—Soler: Poesias.—Comerma: Espigas y Rosellas.—Gerona: Sentiments del cor.—Mistral: Calendari (trad. Roca.)—Balaguer (Víctor): Obras complertas. — Ramellets.—Genesi d' Escriptura.—Lo prodigi del sigle.—Los camps y 'ls prats.—Invenció del cos de S. Antoni.—Testament d' en Serradell.—Jardinet d' orats.—TEATRO. Briz: La creu de plata. Miquel Rius, Bach de Roda, Las malas llengas.—Roure: Un pom de violas, la ocasió fà 'l lladre, La Comedia de Falset, Un fi de festa, De teuladas en amunt.—Ubach: Margarida de Prades, Los Hereus, Honra patria y amor.

Hem rebut lo cartell de la «Société des langues romanes» pera 'l gran certamen que ha de tenir lloch en Montpellier l' any 1878. Per mes que una part ja l' hajam publicat en la Revista, com hi ha hagut modificació en algun dels premis, lo reproduhirem complert tantost l' espay 'ns ho permete.

Lo reputat mestre D. Mariano Obiols prepara una composició musical dedicada à la memoria del insigne músich-poeta Anselm Clavé.

Està à punt d' estrenarse en lo Teatre Català lo cuadro dramàtich de D. Eduart Vidal «Un Cuadro» ó «La barqueta de Sant Pere», que guanyà 'l premi ofert per la Jove Catalunya en lo últim Certàmen dels Jochs Florals.

S' han repartit los papers en lo Teatre Català del nou drama històrich de D. Frederich Soler «La reina Joana.» Esperem ab vera impaciencia aquesta nova producció del mes popular de nostres poetas.

En la Junta general que celebrà lo diumenje 6 de Febrer lo «Institut agrícola català de Sant Isidro», s' obrí 'l plech que contenia 'l nom del autor de la memoria premiada ab lo titol de soci de mérit de dita corporació, á tenor del programa publicat en Juny de 1875. Dos trevalls se presentaren obtant à est honrós premi, sobre 'l tema de si era ó no convenienta la llibertat de testar, essent nombrats pera judicarlos los Srs. D. Félix Maria de Falguera, D. Joaquim Cadafalch y 'l Sr. Romaní y Puigdemolas. Lo Jurat emiti un brillant y erudit dictàmen y calificá de mereixedor de la distinció oferta lo trevall que porta per lema «La ley escrita es la autoridad de que comunmente se valen los modernos para modificar el impulso dado por el derecho consuetudinario y la costumbre, con el objeto de hacer adoptar ciertos hábitos de la minoria ó propagar determinadas prácticas de los paises estrangeros.—Le Play.—«La reforme sociale en France,» y qual autor resultà esser D. Ramon Catà de la Torre.

Felicitem de tot cor al digne premiat per son trianf y desitjem quant ans poder gosar ab la lectura de son trevall.

Està acabantse la impressió del tomo primer de una biblioteca científica que ab lo titol de «La Ciencia Moderna» va á publicar la imprenta d' aquest periódich. En lo lloch corresponent veurán nostres lectors anunciadas las condicions, y 'ls cridem especialment la atenció sobre la rebaixa otorgada als suscriptors de LA RENAIXENSA.

En la casa editorial de D. Antoni de Sanmartin de Madrit acaba de publicarse un tomo de «Sonetos y Madrigales» deguts á la ploma del jove poeta de Reus D. Joseph Martí y Folguera. Entre ells n' hi ha de una bellesa de primer orde y se distingeixen tots per una puresa de llenguatge que admirarán molts fills de Castella.

Es molt notable l' increment que va prenent la literatura catalana. A mes del gran número de llibres y periódichs, de que sovint tenim que donar compte, s'imprimeixen per repartirse entre amichs ó vehins d' algunas vilas, especialment en las passadas festas de Carnestoltas, un gran número de fullas humorísticas, algunas d' ellas no desprovistas de mérit literari. Entre las que aquest any hem rebut se distingeixen tres cartas que 'l Centro Artesà de Vilanova y Geltrú ha fet imprimir. A una fluida versificació ha sabut son jove autor unir una sàtira fina, fugint dels xistes de mal género que tant en boga esta en esta temporada.

Felicitem al autor y à dita Societat que en son amor à Catalunya, fa imprimir en nostra llengua la major part de sas publicacions.

«La Revista de Lérida» surt enguany ab color mes local, que respon á las necessitats d'aquella població molt important com à capital de provincia. Aixó n' obstant promet no descuidar los estudis científichs y literaris á que fins avuy exclusivament se dedicava. Entre los articles y poesias que 'ns feu coneixer últimament, son notables: «Un àtomo de oro y un fragmento de cobre», bonich diàlech per D. Antoni Abadal y Grau; «Mejoras posibles en Lérida», per D. Carlos Nadal-Ballester; y las composicions ab lo titol. «Los mun-

dos del arte» de D. Ezequiel Llorach y «Beneficencia» de D. Lluï Roca.

En lo primer de dits números hem llegit la bona noticia de que aquella Diputació acordà admetre la dedicataria que l' Oficial de sa Secretaria D. Agustí Prim, li feu del plano de Lleyda y sa provincia, treballat per éll ab tota exactitut y perfecció, en termes que lo Excelentissim Sr. General Martinez de Campos, exposà veyentlo los desitjs de tenirne una reproducció.

Nosaltres felisitem també al Sr. Prim, pregantli dongue prompte à la pública llum lo fruyt de son estudi.

Dintre poch dias sortirà, formant un tomo de mes de trescentas pàginas, una obra de la major importancia pera Catalunya redactada pels coneguts literats D. Joseph Coroleu y D. Joseph Pella y Forgas.

S'ha obert al publich la esposició particular de pintura y escultura del Sr. Bassols. Sorpresos agradablement devant del número d' obras esposadas, abarcant tots los géneros, felicitem de tot cor à qui l' ha iniciada y prometem ocuparnos detingudament de lo que en ella mes descolla. Per avuy sols anunciarem à nostres lectors que s'hi troban un Sant Bonaventura de Gomez, paisatges de Urgell, estudis de género de Mas y de Agrasot, dels pintors valencians Pinazo, Peiró y Miralles del sevillà Gimenez y altres no menos recomanables. En la escultura atrau la mirada de tots los inteligents una testa de Sunyol.

L' aplaudit autor dramàtich D. Pere Antoní Torres te preparat pera posarse en escena en lo Teatre del Liceo un drama històrich titolat «La llàntia de plata.»

Lo dia 8 de Desembre del any passat se celebrá en la illa de Cuba una solemne festa que deixá grat recórt entre 'ls catalans que en ella vihen. Tal fou la conducció de la imatge de la Verge de Montserrat desde la parroquial de Matanzas à la hermita que s' ha construït expressament en lo sim de la montanya de Simprou.

Las ceremonias religiosas y festeigs que descriguè detalladamen-

un periódich d' aquesta Capital provan que 's conserva allí viu y ardent l' amor á la mare patria.

D. Francesch Matheu està recullint originals per publicar dintre breu tepms l' «Anuari català» que ab tanta acceptació vegé la llum pública l' any últim.

En la próxima esposició de Bellas Arts que tindrà lloch à Madrid lo mes de Abril la escultura catalana estarà dignament representada pels germans Vallmitjana, Reynes, Foirà y altres.

Un dels tomos de la «Biblioteca de Ambos Mundos» serà de don Víctor Balaguer ab lo títol de: «Leyendas de los Pirineos.»

A fi de posarnos al corrent ab nostres suscriptors del retràs sufert per causa de las mílloras introduidas, publiquem avuy dos números plegats prometent per tot lo mes de Mars deixar regularisada la marxa de la Revista.

SUMARI.

LA REDACCIÓ.	A nostres lectors.	1
ANTONI DE BOFARULL.	La rutina y l' exclusivisme.	3
ANTONI AULESTIA	Quadros de historia catalana.	9
MARIA DE BELL-LLOCH.	Nadal en Monmany.	25
PERE ALSIUS.	Las ayguas sulfuradas fredas.	34
POMPEYO GENER.	Los fills del Iran.	38
F. MASPONS Y LABROS.	Los justos hereus.	50
ADOLF BLANCH.	Lo vell de la montanya.	59
FRANCESCH MATHEU.	La cansó de la Espiga.	60
JOAN PONS Y MASSAVEU.. . . .	A un castell feudal.	62
JOAN B. PASTOR Y AICART.. . . .	En lo cor.	63
J. RIERA Y BERTRAN	Gelosia.	65
F. UBACH Y VINYETA.	En un bano.	65
	Consistori dels Jochs Florals.. . . .	66
	Novas.	69